

OPINNÄYTETYÖ

Saavutettavampaa harrastetoimintaa WELLcome-mallin jatkokehittäminen

Oikarinen Tinja, Turunen Jatta

Yhteisöpedagogi
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(5/2025)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi AMK, Järjestö- ja nuorisotyö

Tekijät: Oikarinen Tinja, Turunen Jatta
Opinnäytetyön nimi: Saavutettavampaa harrastetoimintaa, WELLcome-mallin
jatkokehittäminen
Sivumäärä: 54 ja 9 liitesivua
Työn ohjaaja: Riikonen Satu
Työn tilaaja: Humanistinen ammattikorkeakoulu

Tämän opinnäytetyön tilaajana toimi Humanistinen ammattikorkeakoulu, ja kehittämistyön kohteena oli WELLcome-hankkeessa tuotetun, urheiluseuroille suunnatun WELLcome-mallin jatkokehittäminen. Mallin tavoitteena on edistää maahan muuttaneiden ja pakolaistaustaisten lasten ja nuorten osallistumista urheiluseuratoimintaan sekä tukea kotoutumista, yhdenvertaisuutta ja osallisuutta. Työssä hyödynnettiin laadullisia tutkimusmenetelmiä: puolistrukturoituja teemahaastatteluja, toiminnallisen Pukkari Pop-Up-harjoitteen kokeilua sekä palautekyselyä lapsiryhmälle. Haastattelujen avulla kartoitettiin eri toimijoiden kokemuksia osallisuudesta, saavutettavuudesta ja moninaisuuden huomioimisesta harrastustoiminnassa. Kokeilun avulla testattiin WELLcome-mallin käytännön sovellettavuutta ja kerättiin palautetta harjoitteiden toimivuudesta. Tulosten perusteella WELLcome-malli koettiin arvopohjaiseksi ja hyödylliseksi työkaluksi, joka tukee ohjaajien osaamista ja lasten osallistumista. Kehittämistarpeina nousivat esiin ohjeistuksen selkeys, viestinnän saavutettavuus, perheyhteistyön vahvistaminen sekä mallin sovellettavuuden laajentaminen muihin harrastuskonteksteihin. Opinnäytetyön tuotoksena syntyi joukko konkreettisia kehittämisehdotuksia ja soveltamisesimerkkejä tilaajan ja muiden harrastustoimijoiden käyttöön.

Asiasanat: kotoutuminen, osallisuus, saavutettavuus, harrastustoiminta, urheiluseurat, maahanmuuttajat, lapset ja nuoret

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Bachelor of Humanities, Community Educator

Author: Oikarinen Tinja, Turunen Jatta

Title: More Accessible Recreational Activities – Further Development of the WELLcome Model

Number of Pages: 54 and 9 attachment pages

Supervisor: Riikonen Satu

Commissioned by: Humak University of Applied Sciences

The aim of this thesis, commissioned by Humak University of Applied Sciences, was to further develop the WELLcome model created in the WELLcome project, which is designed to support sports clubs in promoting the participation of children and youth with migrant and refugee backgrounds. The model focuses on enhancing inclusion, equality, and integration through sports activities. The study utilized qualitative research methods: semi-structured thematic interviews with professionals, piloting the practical Pukkari Pop-Up exercise, and collecting feedback from a group of children. The interviews explored experiences related to inclusion, accessibility, and diversity in recreational activities, while the pilot tested the model's practical applicability and gathered user feedback. The results indicate that the WELLcome model is a value-based and useful tool that supports instructors' competence and children's participation. Key development needs identified were the clarity of instructions, accessibility of communication, strengthening cooperation with families, and expanding the applicability of the model to other recreational contexts. As an outcome, the thesis produced a set of concrete development proposals and examples for the client and other operators.

Keywords: integration, inclusion, accessibility, recreational activities, sports clubs, immigrants, children and youth

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	WELLCOME-HANKE.....	7
	2.1 WELLcome-hanke.....	7
	2.2 Kehittämistarpeen esittely.....	8
3	TIETOPERUSTA.....	10
	3.1 Kotoutumisen tavoitteet ja ulottuvuudet.....	10
	3.2 Osallisuus.....	11
	3.3 Osallistumisen haasteet.....	13
	3.4 Urheilun ja harrastusten merkitys hyvinvoinnin ja kotoutumisen edistämässä.....	14
	3.5 Harrastamisen saavutettavuus yhdenvertaisuus ja ihmisoikeudet.....	17
4	KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT.....	20
	4.1 Puolistrukturoitu teemahaastattelu ja palautteen keruu WELLcome-mallista.....	20
	4.2 Pukkari Pop-Up eli osallistava kokeilu aineistonkeruumenetelmänä.....	23
	4.3 Pukkari Pop-Up-kokeilun toteutuminen.....	24
	4.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	27
5	TULOKSET JA ANALYSOINTI.....	29
	5.1 Haastattelun sisällön analyysi.....	29
	5.2 Haastattelun pääteemat ja haastatteluiden analysoinnin tulokset.....	30
	5.3 Haastatteluaineiston analyysin yhteiset teemat ja esiintyvyys.....	35
	5.4 Haastatteluiden palaute WELLcome-mallista.....	36
	5.5 Positiivinen palaute.....	36
	5.6 Kehittämiskohteet.....	37
	5.7 WELLcome-malliin liittyvän palautteen analyysin yhteiset teemat ja esiintyvyys...	38
	5.8 Kyselyn analyysi.....	39
6	YHTEENVETO JA TUOTOS.....	41
	6.1 Yhteenveto WELLcome-mallin palautteesta ja kehittämissuhteet.....	41
	6.2 Yhteenveto Pukkari Pop-Up-harjoitusten kehittämisestä.....	45
	6.3 Tuotoksen esittely.....	45
7	JOHTOPÄÄTÖSLUKU.....	48
	7.1 Kuvaus opinnäytetyön ja tuotoksen suhteesta, tietoperustan ja aineiston vaikutus lopulliseen tuotokseen.....	48
	7.2 Hyödynnettävyys tilaajalle ja jatkotoimenpiteet.....	49
	7.3 Pohdinta.....	49
	7.4 Tilaajan palaute opinnäytetyöstä ja tuotoksesta:.....	50
	LÄHTEET.....	52

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tilaajana toimi Humanistinen ammattikorkeakoulu ja kehittämistyön aiheena on 2024 lopulla päättyneessä projektissa toteutettu WELLcome-hankkeen tuotoksen, WELLcome mallin jatkokehittäminen. WELLcome hankkeen tavoitteena on ollut edistää maahan muuttaneiden ja pakolaistaustaisten lasten ja nuorten urheiluseuratoimintaan osallistumista. Hankkeessa on toteutettu WELLcome-malli, joka on julkaistu projektin nettisivuilla ja on vapaasti käytettävissä oleva työkalu urheiluseuroille.

Keskeisiä käsitteitä opinnäytetyössämme ovat kotoutuminen, urheilu, harrastustoiminta, lapset ja nuoret, monimuotoisuus ja monikulttuurisuus, saavutettavuus, yhdenvertaisuus ja osallisuus. Tietoperustassa käsittelemme aihepiiriin liittyviä teemoja. Opinnäytetyössämme halusimme tuottaa kehittämisideoita sekä välittää palautetta WELLcome-mallista tilaajallemme. Tämän toteutimme kolmen laadullisen tutkimusmenetelmän kautta, haastatteluiden sekä malliin kuuluvan toiminnallisen harjoitteen testaamisen ja palautteen keruun avulla. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Tavoitteenamme oli haastatteluiden avulla tutustua muiden toimijoiden tapoihin toteuttaa osallisuutta, saavutettavuutta ja yhdenvertaisuuden edistämistä, sekä saada lisätietoa siitä, miten moninaisuus heidän toiminnassaan näyttäytyy.

Olemme hyödyntäneet opinnäytetyössämme laajasti tekoälyä. Sovellukset, joita olemme käyttäneet, ovat nimeltään ChatGPT ja Perplexity. Liitteessä 7 avaamme tekoälyn käyttöä työssämme tarkemmin. Olemme käyttäneet niitä muun muassa oikeinkirjoituksen tarkastamiseen, tekoälyavusteiseen kirjoittamiseen ja tekstin muotoiluun, ideointiin, lähteiden löytämiseen, lähdemuotoiluun, pääkohtien löytämiseen tietoperustasta ja lähteistä, sekä erilaisten menetelmien valinnassa ja niihin tutustumisessa.

2 WELLCOME-HANKE

2.1 WELLcome-hanke

Finlands Svenska Idrott (FSI) ja Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak) toteuttivat vuosina 2022–2024 WELLcome-hankkeen, jonka tavoitteena oli luoda uusia toimintamalleja maahanmuuttajataustaisten ja pakolaistaustaisten lasten ja nuorten sitouttamiseksi sekä kotouttamiseksi urheilun keinoin suomalaiseen yhteiskuntaan (WELLcome, 2024). Hankkeen pilottiurheiluseurana toimi kaksikielinen Åbo IFK Turusta, jonka toiminnassa on yli 600 urheilijaa jalkapallon, käsipallon ja yleisurheilun parissa. (Finlands Svenska Idrott, 2025a).

Finlands Svenska Iddrott eli FSI on ruotsinkielisten urheiluliittojen kattojärjestö Suomessa ja sen tehtävä on edistää ja tukea ruotsinkielistä liikunta- ja urheilutoimintaa. FSI toimii myös jäsenliittojensa edunvalvojana sekä yhteistyöelimenä (Sjöstrand, 2025.) Humak valtakunnallisena ammattikorkeakouluna painottaa yhteiskunnallista hyvinvointia, järjestö- ja nuorisotyötä, sekä tulkkausta ja kielellistä saavutettavuutta (Humak, 2025). Hankkeelle myönsivät rahoitusta Euroopan koulutuksen ja kulttuurin toimeenpanovirasto (EECEA) Pilot Projects and Preparatory Actions (PPPAs) -ohjelman kautta sekä Opetus ja kulttuuriministeriö (UKM). Hankkeen kokonaisrahoitus oli 290 000 euroa (WELLcome, 2024).

Hankkeen aikana järjestettiin muun muassa koulutuksia urheiluseurojen toimihenkilöille, kehitettiin Pukkari Pop-up-harjoituksia, arvioitiin seurojen saavutettavuutta ja viestintää sekä tuotettiin valokuvamateriaalia viestinnän tueksi (WELLcome, 2024). Humak ja FSI toteuttivat koulutukset urheiluseuroille yhdessä (Sjöstrand, 2025). Erityisesti hankkeessa kehitettiin WELLcome-mallia, jonka tarkoituksena on auttaa urheiluseuroja tulemaan saavutettavammaksi, osallistavimmiksi sekä luomaan turvallisempi ja kunnioittavampi ympäristö kaikille. WELLcome-malli sisältää konkreettisia työkaluja ja menetelmiä, joiden avulla urheiluseurat voivat edistää osallistavuutta ja luoda tervetulleen ilmapiiriin kaiken taustaisten ihmisten keskuudessa. (Finlands Svenska Idrott, 2025a).

Malli painottaa kolmea keskeistä osa-aluetta: yhteisten arvojen vahvistamista, yhteistyön kehittämistä seuran jäsenten, valmentajien ja vapaaehtoisten välillä sekä saavutettavuutta parantavien toimenpiteiden toteuttamista, joiden avulla kaikki voivat tuntea olonsa tervetulleeksi (Finlands Svenska Idrott, 2025a).

WELLcome-malli tukee urheiluseuroja uudistamaan sisäisiä toimintatapojaan ja kehittämään seuransa kulttuuria siten, että jokainen, taustasta riippumatta, kokee itsensä tervetulleeksi ja arvostetuksi. Mallin avulla seurat voivat aktiivisesti edistää monimuotoisuutta, mahdollistaa jokaisen omana itsenään olemisen sekä vahvistaa yhteisöllisyyttä ja luoda yhteyksiä erilaisista taustoista tulevien ihmisten välille. WELLcome-malli on joustava ja soveltuu erikokoisille sekä eri lajeja harrastaville seuroille. Mallin ytimessä on yhteiskunnan monimuotoisuuden heijastaminen ja yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistaminen urheilutoiminnassa. Se auttaa seuroja rakentamaan osallisuutta tietoisesti edistävän strategian, jonka tavoitteena on, että kaikilla – sukupuolesta, iästä, etnisyydestä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta – on mahdollisuus osallistua ja tuntea olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi. (Finlands Svenska Idrott, 2025a).

2.2 Kehittämistarpeen esittely

Tilaaajan toiminnan kehittäminen on tärkeää, koska se mahdollistaa toimintamallien jatkuvan parantamisen ja sopeuttamisen käyttäjien tarpeisiin. Tilaaajan toiveesta haluamme testata WELLcome-hankkeessa kehitettyä WELLcome-mallia urheiluseurassa ja kerätä palautetta mallin toimivuudesta, joka sisältää myös mahdollisten ongelmakohtien löytämisen, joihin kaivattaisiin vielä ratkaisuja tai kehittämistä. Tämä edistää mallin jalkauttamista ja tuo hankkeelle lisää tunnettavuutta, mikä edistää hankkeen tavoitteiden toteutumista (Finlands Svenska Idrott, 2025a). Lopuksi tavoitteemme on tuottaa kehittämissuhteita aineiston analyysin perusteella WELLcome-mallin kehittämiseksi. Tämä auttaa mallin jatkokehittämisessä ja edesauttaa, että se vastaisi parhaiten käyttäjien tarpeita (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2024).

Lisäksi pyrimme lisäämään ymmärrystä siitä, miksi urheilu nähdään hyvänä väylänä edistää osallisuutta, kotoutumista ja hyvinvointia, ja miten erilaiset harrastukset voivat tukea yhteiskunnallista kehitystä. Kehittäminen on tärkeää myös siksi, että se mahdollistaa harrastustoiminnan ja osallisuuden merkityksen perustelemisen kotoutumisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus, jossa on tapaustutkimuksen piirteitä (Case Study). Haluamme selvittää, miten osallisuus ja yhdenvertaisuus näyttäytyvät valitsemiemme toimijoiden arjessa, minkälaisiin haasteisiin he ovat törmänneet ja miten WELLcome-malli voisi edistää osallisuuden ja yhdenvertaisuuden tavoitteita harrastetoiminnassa. Pyrimme tutkimuksellisiin kehittämistyön menetelmin selvittämään 1. Millä keinoilla harrastustoiminnasta voitaisiin

kehittää entistä saavutettavampaa maahan muuttaneille lapsille ja nuorille? 2. Minkälaisia haasteita harrastetoimijat kohtaavat osallisuuden edistämisessä? Ja 3. Millä keinoin näitä haasteita voitaisiin madaltaa?

3 TIETOPERUSTA

Tässä luvussa esittelemme kehittämistyömme kannalta keskeisiä käsitteitä, jotka muodostavat opinnäytetyömme tietoperustan. Käsitteitä ovat kotoutuminen, osallisuus ja yhdenvertaisuus, joita tarkastelemme maahan muuttaneiden liikuntaan osallistumisen ja sen haasteiden kontekstissa. Käymme läpi, millaisia haasteita tai esteitä maahan muuttaneet henkilöt voivat kohdata harrastetoiminnassa. Tämä on keskeistä työllemme, koska WELLcome-mallin avulla halutaan poistaa näitä esteitä ja helpottaa maahan muuttaneiden ja pakolaistaustaisten henkilöiden osallistumista. Perustelemme myös, miksi urheiluharrastusten saavutettavuuteen olisi tärkeätä kiinnittää huomiota urheiluseuroissa, erityisesti maahan muuttaneiden lasten ja nuorten osalta. Käsitteet on määritelty lähteiden avulla ja niiden yhteys tässä opinnäytetyössä käsiteltävään aiheeseen on perusteltu.

3.1 Kotoutumisen tavoitteet ja ulottuvuudet

Kotoutuminen on yksilöllinen ja vuorovaikutteinen prosessi, jonka tavoitteena on, että maahan muuttanut tuntee olevansa yhteiskunnan täysivaltainen jäsen ja omaksuu arjessa ja työelämässä tarvittavat tiedot ja taidot (Laki kotoutumisen edistämisestä, 681/2023; KEHA-keskus, 2025). Kotoutumisessa tuetaan sekä uuden kulttuurin ja kielen oppimista että oman kulttuurin ja kielen ylläpitämistä (Opetushallitus, 2022, s. 13–17).

Kotoutumista voidaan tarkastella seuraavien ulottuvuuksien kautta: Rakenteellinen kotoutuminen viittaa pääsyyn yhteiskunnan instituutioihin ja palveluihin, kuten asumiseen, koulutukseen, työmarkkinoille ja hyvinvointipalveluihin. Kulttuurinen kotoutuminen tarkoittaa ajattelun ja käyttäytymisen sopeutumista uuteen kulttuuriin, mikä liittyy läheisesti akkulturaatioon. Samastuminen ilmenee yksilön kokemuksena kuulumisesta uuteen yhteisöön. (Berry, 2006a s. 43–57).

Kotoutuminen on moniulotteinen ja kaksisuuntainen prosessi, jossa sekä maahan muuttanut että vastaanottava yhteiskunta osallistuvat uudenlaisen yhteiselon rakentamiseen (Saukkonen, 2023, s. 44–46). Pasi Saukkosen kotoutumisen mallissa korostetaan paikallisuuden merkitystä: kotoutuminen tapahtuu ennen kaikkea arjen tasolla, kuten kunnissa, kouluissa ja harrastustoiminnassa (Saukkonen, 2023, s. 44–46). Harrastukset, kuten liikunta- ja kulttuuritoiminta, tarjoavat matalan kynnyksen mahdollisuuksia osallistua suomalaiseen yhteiskuntaan, oppia kieltä

ja rakentaa sosiaalisia verkostoja (Saukkonen & Weide, 2013, s. 272–273). Erityisesti nuorille harrastustoiminta voi toimia tärkeänä väylänä yhteiskuntaan integroitumisessa, sillä se auttaa ehkäisemään syrjäytymistä ja lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta. Harrastustoiminnan kautta toteutuva kaksisuuntainen kotoutuminen edistää sekä maahan muuttaneiden että kantäväestön keskinäistä ymmärrystä ja yhteiskunnallista eheyttä. (Saukkonen & Weide, 2013, s. 272–273). Onnistunut kotoutuminen edellyttää sekä maahan muuttaneiden omaa aktiivisuutta että vastaanottavan yhteiskunnan tukea. Kotoutuminen tarkoittaa oman paikan löytämistä yhteiskunnassa: siihen kuuluu kielen oppiminen, kulttuurin ymmärtäminen, sosiaalisten suhteiden ja verkostojen luominen sekä yhteenkuuluvuuden tunteen rakentuminen. Työllistyminen on tärkeää, mutta kotoutuminen on laajempi prosessi, jossa myös yhteiskunnan tarjoamat tukitoimet ovat merkittävässä roolissa. (Kotoutuminen.fi, 2024).

Järjestöillä ja harrastustoiminnalla on keskeinen merkitys kotoutumisen tukemisessa. Järjestöt tarjoavat matalan kynnyksen toimintaa, joka auttaa esimerkiksi suomen kielen taidon, sosiaalisten verkostojen ja työelämävalmiuksien vahvistamisessa. (Kotoutuminen.fi, 2024). Toimintamuotoja ovat muun muassa kielikerhot, kohtaamispaikat, harrastukset, läksykerhot ja vertais-toiminta. Järjestötoiminta voi tarjota mielekästä tekemistä, vahvistaa itsetuntoa ja mahdollistaa uusien ystävien sekä yhteisön löytymisen. (Kotoutuminen.fi, 2024). Lisäksi järjestötoiminta edesauttaa kontaktien syntyä maahan muuttaneiden ja valtaväestön välillä, mikä tukee kaksisuuntaista kotoutumista ja yhteiskunnallista eheyttä (Saukkonen, 2020, s. 12–13).

Vapaa-ajan toiminnalla ja harrastuksilla on erityinen merkitys nuorten kotoutumisessa. Nuorisotyön ja harrastustoiminnan kautta nuoret voivat löytää mielekästä tekemistä, vaikuttamismahdollisuuksia, tukea koulunkäyntiin sekä uusia ystäviä ja yhteisön. Harrastukset edistävät suomen kielen ja yhteiskunnan toimintatapojen oppimista, laajentavat sosiaalisia verkostoja ja tukevat sekä henkistä että fyysistä hyvinvointia. Lisäksi harrastustoiminta auttaa nuoria vaalimaan omaa identiteettiään ja kulttuuriaan sekä rakentamaan aktiivista kansalaisuutta. (Kotoutuminen.fi, 2024). Järjestö- ja harrastustoiminta tukevat siis kotoutumista monipuolisesti tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan, oppia kieltä, rakentaa sosiaalisia verkostoja ja vahvistaa hyvinvointia (Kotoutuminen.fi, 2024; Saukkonen, 2020, s. 12–13).

3.2 Osallisuus

"Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia" -artikkelissaan Elina Nivala ja Sanna Ryyänen mieltävät osallisuuden laaja-alaisena käsitteenä, joka liittyy ihmisen ja yhteisöjen, sekä ihmisen ja yhteiskunnan väliseen suhteeseen. Osallisuus on tärkeää, koska se edistää tasa-arvoa ja demokratiaa sekä tukee yhteisöllisyyttä ja sitoutumista yhteiskunnan rakentamiseen. (Nivala & Ryyänen, 2013, s. 10–12). Maahan muuttaneille lapsille ja nuorille osallisuus on erityisen tärkeää, koska se auttaa heitä löytämään paikkansa uudessa yhteiskunnassa ja edistää heidän hyvinvointiaan (Nivala & Ryyänen, 2013, s. 13–14).

Osallisuuden käsite on Suomessa liitetty erityisesti lasten ja nuorten osallistumisen edistämiseen, ja se on nähty myös vastakohtaksi syrjäytymiselle (Nivala & Ryyänen, 2013, s. 12). Harrastusten kontekstissa osallisuuden vahvistaminen voi olla erityisen merkittävää, koska se tarjoaa mahdollisuuksia sosiaalisten suhteiden luomiseen ja kulttuuriseen integraatioon. Osallisuuden edistäminen harrastuksissa voi auttaa maahan muuttaneita lapsia ja nuoria tuntemaan itsensä kuuluviksi yhteisöön ja kehittämään taitojaan sekä itsevarmuuttaan. (Nivala & Ryyänen, 2013, s. 28–29).

Osallisuus on lapselle merkityksellinen kokemus kohdatuksi tulemisesta ja kohtaamisista, joissa hän on myönteisesti tunnistettu subjekti, osaja, mielipiteiltään merkityksellinen ja olennainen kumppani yhteisessä toiminnassa (Tulensalo, Kalliomeri & Laimio, 2021, s. 7). Sosiaalipedagogisen osallisuuskäsitteen mukaan osallisuus syntyy siitä, että ihminen on osa jotain yhteisöä, voi toimia yhteisössä ja tuntee voivansa vaikuttaa sen toimintaan (Nivala & Ryyänen, 2013, s. 14–15). Osallisuus on tunne, ja siksi sitä on mahdotonta tietää ulkopuolelta (Nivala & Ryyänen, 2013, s. 15). Osallisuuden toteutumisessa on tärkeää aito dialogi lasten ja aikuisten kesken, jossa lapset voivat olla aktiivisia osallistujia ja vaikuttaa yhteisönsä toimintaan (Tulensalo ym., 2021, s. 13–14).

Myönteisen tunnistamisen teorian mukaisesti osallisuus vahvistuu, kun lapsi kokee olevansa hyväksytty sellaisena kuin hän itse kokee olevansa, ilman ulkopuolelta tulevia määritelmiä. Myönteisen tunnistamisen teoria on keskeinen osa "Kohti lapsen näköistä osallisuutta" -kirjassa käsiteltyä lähestymistapaa. (Tulensalo ym., 2021, s. 15–16). Teorian mukaan lapsen mahdollisuus tulla nähdyksi omana itsenään on olennainen osa hänen hyvinvointiaan ja osallisuuttaan. Myönteinen tunnistaminen sisältää kolme pääelementtiä: tutustumisen, tunnustamisen ja tukemisen. Tutustumisessa aikuinen tutustuu lapseen ennakkoluulottomasti ja ilman etukäteisoleksia, jotta lapsi voi itse määritellä, kuka ja millainen hän on. Tunnustamisessa ymmärretään,

millaisena lapsi haluaa tulla nähdyksi, ja hänelle annetaan tunnustusta hänen vahvuuksistaan. Tukemisessa lapsen toimijuutta vahvistetaan, ja häntä tuetaan niin, että hän voi vaikuttaa omaan elämäänsä. (Tulensalo ym., 2021, s. 15–16).

3.3 Osallistumisen haasteet

Liikunnan harrastamisen ja urheiluseuratoiminnan osallistumiseen liittyvät haasteet ja rajoitteet voivat olla moninaisia. Haasteet voivat johtua muun muassa taloudellisista rajoitteista, kulttuurieroista, sukupuolirooleista, sosiaalisista esteistä, kielitaidon haasteista, syrjinnästä ja rasismista sekä kulttuurisista eroavaisuuksista. Erityisesti maahan muuttaneiden ja etnisiin vähemmistöryhmiin kuuluvien naisten osallistumista urheiluharrastukseen on tutkittu ja erilaisia osallistumisen haasteita on havaittu. Tämän lisäksi Suomessa sekä kansainvälisesti kantaväestöön kuuluvien naisten on todettu osallistuvan seuratoimintaan miehiä harvemmin. (Zacheus ym., 2012, s. 4–5, 166–167.)

Zacheus ym. Maahanmuuttajat ja liikunta- raportista käy ilmi, että maahan muuttaneet yleisesti ovat osallistuneet seuratoimintaan kantaväestön kanssa lähes saman verran. Merkittävimmät erot liittyivät naisten ja miesten väliseen osallistumiseen sekä muuhun aktiivisuuteen seuratoiminnassa. Kantaväestöön kuuluvien oli todettu osallistuvan aktiivisemmin erilaisissa rooleissa, kuten huoltajina, valmentajina sekä talkootyössä. Raportin mukaan tiedon-, rahan-, sekä uskaluksen puute olivat suurimpia seuratoiminnasta kärsiviä tekijöitä. (Zacheus ym., 2012, s. 177.) Taloudelliset rajoitteet voivat olla yksi este harrastamiselle. Kilpailu- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus eli KIHU:n teettämässä tutkimuksessa tulee ilmi vanhempien huoli kilpaurheilun korkeista kustannuksista. KIHU:n tutkimusta käsittelevässä Sitran julkaisemassa kirjoituksessa mainitaan, että Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan jo kolmasosalle suomalaisten lasten perheistä liikuntaharrastus on liian kallista. (Mattila 2018). Raha ei ole ainoa, mutta se voi olla yksi este seuratoimintaan osallistumiselle. Kalliit kausimaksut, varustehankinnat ja muut kustannukset voivat jo itsessään nousta korkeisiin lukemiin, puhumattakaan siitä, jos harrastavia lapsia on perheessä useampi. (Gasche 2022.)

Vaikka taloudelliset rajoitteet eivät koske kaikkia, on todettu, että maahan muuttaneiden työttömyysaste Suomessa on ollut viime vuosina korkea (Zacheus ym., 2012, s. 129; Valtioneuvosto, 2024). Työnhakua heikentäviä tekijöitä voivat olla muun muassa kielitaidon ja koulutuksen puute tai ulkomailla suoritetun koulutuksen tunnistaminen Suomessa. Työllistymistä

edistävien verkostojen ja tuen saaminen työhaussa on myös olennaista etenkin maahan muuttaneen työllistymisen alkuvaiheissa, kun työn hakeminen ja työkuultuurin tunteminen on vielä uutta uudessa maassa. Työmarkkinoilla tapahtuva syrjintä on myös edelleen yleistä. (Kotoutuminen, n.d.)

Kielivaikeudet voivat vaikeuttaa viestintää vanhempien ja harrastuksiin osallistujien kanssa. Sääntöjen ymmärtäminen, erilaisten tilanteiden selvittäminen sekä tiedottaminen seura- ja harrastustoimintaan liittyvistä asioista ja tapahtumista voi olla haastavaa ilman yhteistä kieltä (Zacheus ym. 2012, s. 69). Kielitaidon puute voi aiheuttaa hämmennystä ja epäselvyyksiä, mikä voi heikentää yhteisen luottamuksen rakentumista.

Kokemukset rasismista ja syrjinnästä voivat haitata kohteeksi joutuneen hyvinvointia merkittävästi ja näin vaikuttaa yksilön toimintakykyyn ja osallistumishalukkuuteen (Suomen Punainen Risti 2025; Zacheus ym. 2012, 57). Rassistiset ja syrjivät kokemukset voivat vaikuttaa muun muassa psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaalisiin haasteisiin, jotka vaikuttavat heikentävästi elämänlaatuun. Helsingin Nuorten turvatalon johtajan Kirsti Viinikan mukaan negatiiviset kokemukset voivat vaikuttaa lapsen ja nuoren itsetuntoon sekä identiteetin rakentumiseen, mikä voi johtaa eristäytyneisyyteen sekä yksinäisyyden kokemukseen. Punaisen Ristin rasisminvastaisen toiminnan suunnittelija Sanna Saarto tuo puolestaan julkaisussa esiin, kuinka “rasismi luo turvattomuutta jokaiselle”. (Suomen Punainen Risti 2025.)

Lapsena koetut tapahtumat, psyykkinen ja fyysinen kehitys sekä sosiaaliset suhteet ovat merkityksellisiä tekijöitä ja vaiheita ihmisen elämässä. Nämä luovat pohjaa hyvinvoinnille niin nuoruudessa kuin myös myöhemmin aikuisuudessa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2025). Pakolaistaustaisilla kotimaassa koetut traumaattiset tapahtumat ja niiden vaikutukset voivat haitata liikunnan harrastamista. Kotimaan liikuntakulttuuri voi vaikuttaa myös liikuntasuhteeseen ja sen harrastamiseen. Kotimaan liikuntakulttuuri voi olla painottunut esimerkiksi huippu-urheiluun ja seuratoimintaan tai se voi olla enemmän vapaamuotoista itsenäistä harrastamista ilman vahvaa urheiluseurakulttuuria. (Zacheus ym., 2012, s. 4–5.)

3.4 Urheilun ja harrastusten merkitys hyvinvoinnin ja kotoutumisen edistämässä

Urheilun ja liikunnan positiivinen vaikutus kotoutumisen edistämässä on tunnistettu kansainvälisesti ja laajasti. Fyysisten ja psyykkisten hyötyjen lisäksi, sen avulla on mahdollisuus kokea

itseääräämisoikeutta, joka maahan muuttaneilla voi elämän muilla osa-alueilla puuttua. Se voi edistää kulttuurien välistä kohtaamista ja sen avulla voi olla mahdollista luoda ja vahvistaa uusia sekä olemassa olevia sosiaalisia suhteita ja verkostoja. (Zacheus ym., 2012, s. 89–90). Liikunnan harrastaminen voi edistää kielitaitoa, sillä se voi luoda turvallisen ja rennon ilmapiirin kielen oppimiselle mielekkään tekemisen parissa. Kielitaito ei ole aina välttämätöntä osallistumiselle, sillä myös fyysisin keinoin ja muiden kommunikaatiokeinojen avulla osallistuminen voi olla mahdollista. (Zacheus ym., 2012, s. 89). Monaliikun toimintaa käsiteltävässä blogitekstissä Claudia Nyström kiteyttää asian hyvin;

”Urheilu on universaali kieli. Ryhmissämme on osallistujia, jotka puhuvat todella vähän suomea, mutta pystyvät silti osallistumaan aktiviteetteihin. Liikunnan ohella voidaan myös puhua monesta muustakin asiasta kuin liikunnasta.”
(Halonen, 2021.)

Erialaisten taitojen kehittymisellä, hyvillä kokemuksilla, kuten merkityksen ja yhteisöllisyydellä ja omien sekä yhteisten tavoitteiden saavuttamisella voi olla suuresti itsetuntoa vahvistava merkitys (MIELI ry, 2022; Zacheus ym., 2012, s. 89). Kavereiden rooli lasten ja nuorten urheiluharrastuksissa on suuri. Kaverit voivat sitouttaa lasta urheiluharrastukseen, kun taas niiden puute voi olla sitoutumista heikentävä tekijä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2020). Urheiluseurat ja muut urheiluharrastusta tarjoavat toimijat tarjoavat paikan yhteisöllisyyden kokemuksille kohtaamisten ja yhteishengen kautta (MIELI ry, 2022).

Yhteishenkeä voidaan kasvattaa yhteisten tavoitteiden ja kokemusten kautta. Esimerkiksi joukkueiden sisäisissä ja välisissä otteluissa tämä tapahtuu jo luonnostaan, mutta myös yksilölajeja harrastaessa voidaan kokea yhteisöllisyyttä, vaikka varsinaista joukkuetta ei olisi. Nuori Mieli urheilussa-podcastissa haastateltavana oleva liikuntabiologian opiskelija ja urheiluvalmentaja Netta Orava kertoo, kuinka myös kamppailulajeissa tarvitaan kaveria harrastamiseen, vaikka kyseessä onkin yksilölaji. Urheiluharrastuksen yhteisöllisyys, ihmissuhteiden vaikutus merkityksellisyyteen sekä yhteistyötaitojen tarve tulee esiin myös tästä lähteestä. (MIELI Suomen Mielenterveys ry, 2022). Urheilun avulla on mahdollista harjoitella oma-aloitteisuutta ja erilaisten tunteiden käsittelemistä (MIELI ry, 2023). Onnistumisten ja epäonnistumisten kokemukset voivat nostaa esiin niin ilon kuin pettymyksen tunteita.

Yhteisöllisyys on kokemusta kuulumisesta johonkin laajempaan sosiaaliseen kokonaisuuteen. Oma rooli suhteessa ryhmään sekä ryhmän suhde yksilöön luo merkityksellisyyden kokemusta. Maslow'n tarvehierarkiassa tarve kuulua johonkin on ihmisen yksi tärkeimmistä perustarpeista. Yhteisöllisyyden avulla on mahdollista harjoitella ja kehittää sosiaalisia- ja tunteen säätelytaitoja. Yhteisöllisyys auttaa kehittämään vuorovaikutustaitoja ja esimerkiksi positiivisen palautteen saaminen ryhmässä voi rakentaa lapsen ja nuoren identiteettiä, minäkuva. Hyvien kokemusten myötä usko yhteiskuntaan ja osallistumisen kannattavuuteen voi vahvistua. Tutkimusten mukaan yhteisöllisyydellä on vaikutuksia henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin (Hiltunen 2025). Kaiken kaikkiaan urheilu ja liikunta voivat tuoda mukanaan laajasti erilaisia hyötyjä, jotka voivat edistää ihmisen kotoutumista, hyvinvointia ja integraatiota.

Lasten harrastustoiminnan saavutettavuuden kehittäminen on keskeistä sekä yksilön hyvinvoinnin että yhteiskunnallisen integraation näkökulmasta. Erityisesti maahanmuuttajataustaisille lapsille ja nuorille harrastustoiminta voi tarjota merkittäviä hyötyjä, kuten kotoutumisen edistämistä, syrjinnän vähentämistä ja fyysisen sekä psyykkisen terveyden tukemista. Harrastustoiminta, kuten liikunta ja urheilu, edistää maahanmuuttajien kotoutumista tarjoamalla mahdollisuuksia oppia kieltä, ymmärtää yhteiskunnan sääntöjä ja luoda sosiaalisia kontakteja kantaväestön kanssa. Liikunta toimii universaalina kielenä, joka madaltaa osallistumisen kynnystä. (Zacheus ym., 2012, s. 90–91).

Yhteiset harrastukset kantaväestön kanssa voivat vähentää maahan muuttaneisiin kohdistuvia ennakkoluuloja ja rasismia. Liikunnan avulla vähemmistöryhmiin kuuluvat lapset voivat tuntea itsensä hyväksytyiksi osaksi yhteisöä. (Zacheus ym., 2012, s. 172). Syrjinnän vähentäminen on erityisen tärkeää nuorille, jotka kohtaavat usein vaikeuksia sopeutumisessa (Spaij ym., 2014). Harrastustoiminta, erityisesti liikunta ja urheilu, voi merkittävästi vähentää rasismia ja syrjintää lasten ja nuorten arjessa. Tämä perustuu siihen, että harrastukset tarjoavat mahdollisuuden henkilökohtaisille kohtaamisille ja yhteiselle toiminnalle, jotka vähentävät ennakkoluuloja ja lisäävät kulttuurien välistä ymmärrystä. Rasismi ja syrjintä perustuvat usein tietämättömyyteen ja ennakkoluuloihin. Liikunta- ja harrastustoiminta mahdollistavat henkilökohtaiset kontaktit eri taustoista tulevien lasten välillä, mikä auttaa purkamaan stereotyyppioita. Kun lapset ja nuoret toimivat yhdessä esimerkiksi joukkuepeleissä, he oppivat tuntemaan toisensa yksilöinä eikä pelkästään ryhmiensä edustajina. Tämä vähentää ennakkoluuloja ja lisää suvaitsevaisuutta. (Zacheus ym., 2012, s. 225–226; Rastas, 2007, s. 45).

Liikunta tarjoaa mahdollisuuden kokea yhteenkuuluvuutta yhteisten tavoitteiden kautta. Esimerkiksi joukkueurheilussa lapset oppivat tekemään yhteistyötä riippumatta kulttuurisista tai etnisistä eroista. Tämä voi vähentää ryhmien välistä vastakkainasettelua ja lisätä keskinäistä kunnioitusta. (Rastas, 2007, s. 47). Harrastustoiminnan kautta lapset voivat oppia kantaväestön kulttuurisia normeja, kuten sääntöjen noudattamista ja aikatauluissa pysymistä, mikä helpottaa heidän hyväksymistään osaksi ryhmiä (Zacheus ym., 2012, s. 94). Samalla kantaväestöön kuuluvat lapset oppivat arvostamaan monikulttuurisuutta käytännön kokemusten kautta (Rastas, 2007, s. 49).

Vaikka liikunta voi joskus myös synnyttää konflikteja eri ryhmien välillä, oikein ohjatut harrastukset voivat toimia alustana rakentavalle vuorovaikutukselle. Esimerkiksi monikulttuuriset urheilutapahtumat voivat edistää dialogia ja ymmärrystä eri ryhmien välillä. (Rastas, 2007, s. 50).

Liikunta tukee fyysistä terveyttä esimerkiksi painonhallinnassa ja sydän- sekä verenkiertoelimistön kunnossa pitämisessä. Psykkisesti se voi kohottaa itsetuntoa ja tarjota keinoja käsitellä traumaattisia kokemuksia Erityisesti pakolaistaustaisilla lapsilla liikunta voi toimia terapeuttisena välineenä traumaattisten kokemusten käsittelyssä. (Zacheus ym., 2012, s. 225; Spaaij ym., 2014).

Maahan muuttaneet nuoret kohtaavat usein erityisiä haasteita sopeutumisessaan uuteen yhteiskuntaan. He saattavat joutua kantamaan vastuuta perheistään tai toimimaan tulkkeina vanhemmilleen, mikä voi rajoittaa heidän mahdollisuuksiaan osallistua harrastuksiin. Harrastustoiminta tarjoaa nuorille mahdollisuuden olla osa ikätoveriyhteisöjä ja kehittää sosiaalisia taitojaan. (Zacheus ym., 2012, s. 42).

Integraatiostrategian mukaisesti on tärkeää säilyttää oma kulttuuri samalla kun tutustutaan kantaväestön kulttuuriin. Harrastustoiminta voi toimia väylänä monikulttuurisiin ympäristöihin ja edistää molemminpuolista ymmärrystä. (Zacheus ym., 2012, s. 227).

3.5 Harrastamisen saavutettavuus yhdenvertaisuus ja ihmisoikeudet

Harrastamisen saavutettavuus liittyy yhdenvertaisuuteen ja ihmisoikeuksiin erityisesti lasten oikeuksien näkökulmasta. Yhdenvertaisuus tarkoittaa, että kaikilla lapsilla on yhtäläiset mahdollisuudet osallistua harrastuksiin riippumatta heidän fyysisistä, sosiaalisista, taloudellisista tai kulttuurisista taustoistaan. Tämä periaate on kirjattu useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, kuten YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen (UNCRC) ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaan yleissopimukseen (CRPD). (PerplexityAI, 2025).

Artikla 31 takaa lapsille oikeuden leikkiin, vapaa-aikaan ja kulttuuriseen osallistumiseen. Sopimus velvoittaa valtioita edistämään näitä oikeuksia ilman syrjintää ja varmistamaan, että kaikki lapset voivat osallistua turvallisesti ja tasavertaisesti harrastuksiin (UNCRC, Artikla 31; Lastenkulttuuri.fi, 2025). Sopimus korostaa myös lasten oikeutta osallistua päätöksentekoon, joka koskee heidän vapaa-ajan toimintojaan, mikä tukee heidän yhdenvertaista asemaansa yhteisössä. (Lastenkulttuuri.fi, 2025).

Artikla 30 tunnustaa vammaisten lasten oikeuden osallistua kulttuuriseen elämään, vapaa-aikaan ja urheiluun tasavertaisesti muiden kanssa. Sopimus velvoittaa valtioita poistamaan esteet ja tarjoamaan tarvittavat mukautukset, jotta vammaiset lapset voivat osallistua harrastuksiin yhdenvertaisesti (Harrastamisen Suomen malli, 2021, s. 4). CRPD painottaa sosiaalisen mallin merkitystä, jossa vammaisuus nähdään ympäristötekijöiden aiheuttamana esteenä eikä yksilön ominaisuutena. Tämä lähestymistapa korostaa inklusiota ja syrjinnän poistamista harrastustoiminnassa. (Harrastamisen Suomen malli, 2021, s. 5).

Kulttuurinen saavutettavuus tarkoittaa sitä, että harrastustoiminta on aidosti avoinna erilaisista kulttuuritaustoista tuleville lapsille ja nuorille. Saukkonen korostaa, että suomalaisen kulttuuripolitiikan tavoitteena on ollut parantaa maahanmuuttajien ja vähemmistöryhmien mahdollisuuksia osallistua taiteen ja kulttuurin kentälle sekä tekijöinä että kokijoina. Samalla pyritään lisäämään heidän mahdollisuuksiaan ylläpitää omaa kieltään ja kulttuuriaan Suomessa. Kulttuurinen saavutettavuus liittyy siis sekä kotoutumisen tukemiseen että yhteiskunnallisen osallisuuden vahvistamiseen: osallistuminen taide- ja kulttuuritoimintaan vaikuttaa kokonaiskotoutumisen asteeseen ja auttaa ehkäisemään syrjäytymistä. Lisäksi harrastustoiminta mahdollistaa oman kulttuurin ja identiteetin säilyttämisen, mikä on tärkeää sekä yksilön hyvinvoinnille että yhteiskunnan monimuotoisuudelle. (Saukkonen 2010, s. 206–207).

Taloudellinen saavutettavuus on keskeistä, sillä vähävaraisuus ja heikko sosioekonominen asema voivat rajoittaa merkittävästi lasten ja nuorten mahdollisuuksia osallistua harrastuksiin. Saukkosen mukaan köyhyys ja ulkopuolisuus vaikeuttavat erityisesti maahanmuuttajataustaisten perheiden lasten mahdollisuuksia löytää paikkansa yhteiskunnassa ja menestyä elämässään. Taloudellinen niukkuus vähentää nuorten harrastusmahdollisuuksia ja voi johtaa osallisuuden ja hyvinvoinnin heikkenemiseen. Harrastustoiminnan saavutettavuuden parantaminen esimerkiksi tarjoamalla maksuttomia tai tuettuja harrastusmahdollisuuksia on tärkeää yhdenvertaisuuden edistämiseksi. (Saukkonen 2023, s. 96–97; ks. myös Saukkonen 2020).

Kielellinen saavutettavuus liittyy sekä tiedonsaantiin että osallistumisen mahdollisuuksiin. Saukkonen painottaa, että kielen ja kulttuurin omaksuminen on keskeinen osa kotoutumisprosessia, mutta samalla on tärkeää tukea oman kielen ja kulttuurin säilyttämistä (Saukkonen 2023, s. 44–46). Harrastustoiminnassa kielellinen saavutettavuus tarkoittaa esimerkiksi monikielistä viestintää, selkokielistä ohjeita ja mahdollisuutta osallistua toimintaan myös rajallisella suomen kielen taidolla. Kielellisesti saavutettava harrastustoiminta madaltaa osallistumisen kynnystä, tukee kotoutumista ja edistää sosiaalisten verkostojen rakentumista. (Saukkonen & Weide 2013, s. 272–273).

Saukkosen mukaan kulttuurinen, taloudellinen ja kielellinen saavutettavuus ovat kaikki välttämättömiä, jotta harrastustoiminta voi aidosti edistää lasten ja nuorten osallisuutta, kotoutumista ja yhdenvertaisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Näiden esteiden madaltaminen tukee sekä yksilön hyvinvointia että yhteiskunnan eheyttä. (Saukkonen 2010, s. 206–207; Saukkonen 2023, s. 44–46, 96–97).

4 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

Tässä pääluvussa kuvailemme käyttämiämme opinnäytetyön tutkimusmenetelmiä. Käytimme kolmea kvalitatiivista eli laadullista aineistonkeruumenetelmää, jotka olivat haastattelut (sekä yksilö-, että ryhmähaastattelu), WELLcome-mallin Pukkari Pop-Up- konseptin kokeilu ja palautteen keruu osallistujilta kyselyn muodossa. Haastattelumuodoksi valittiin puolistrukturoidut teemahaastattelut, joissa haastateltavina olivat eri liikuntapalveluja tuottavien organisaatioiden työntekijöitä. Halusimme haastatteluiden avulla saada tietoa siitä, miten valitsemiamme teemoja ja niiden kautta mahdollisesti esiin nousevia asioita on toteutettu, kehitetty tai huomioitu erilaisissa toimintaympäristöissä. Tämän tiedon avulla, voisimme saada uusia ideoita myös WELLcome mallin jatkokehittämiseen, joka oli opinnäytetyömme yksi tavoitteista. Haastatteluiden yhteydessä esittelimme haastateltavillemme WELLcome hanketta sekä WELLcome-mallia. Esittely toi tunnettavuutta WELLcome-mallille ja edisti WELLcome-hankkeen tuotoksen jalkauttamista alalle. Haastateltavat, joille WELLcome-malli oli uusi, olivat saaneet tietoa WELLcome-mallin materiaaleista, jotta heillä oli halutessaan mahdollisuus tutustua itsenäisesti materiaaleihin ennen WELLcome- mallin esittelyä ja haastattelua. WELLcome-mallin sisältö on suhteellisen laaja ja uskomme, että mahdollisuus tutustua itsenäisesti materiaaleihin tarjosi mahdollisuuden tutustua materiaaleihin syvällisemmin, vaikka tätä ei haastateltavilta vaadittu. Kun tapasimme haastatteluita ja mallin esittelyä varten, vaikutti siltä, että haastateltavat olivat ehtineet jo ainakin alustavasti tutustumaan WELLcome malliin tai sen osiin. Tämä helpotti ajallisesti ja laadullisesti aineistonkeruuprosessiamme, sillä sen avulla haastateltavilla oli mahdollisuus miettiä esimerkiksi annettavaa palautetta etukäteen ja vastaukset saattoivat näin olla harkitumpia.

4.1 Puolistrukturoitu teemahaastattelu ja palautteen keruu WELLcome-mallista

Laadullisessa tutkimuksessa haastattelut ovat tärkeä aineistonkeruumenetelmä, joka mahdollistaa tutkittavien kokemusten ja mielipiteiden syvällisen ymmärtämisen. Yksilöhaastattelut ovat yleisiä, koska ne antavat mahdollisuuden tutkia ihmisen omakohtaisia kokemuksia tarkemmin. Puolistrukturoitu teemahaastattelu on yleinen muoto, jossa tutkija määrittää keskeiset teemat, mutta kysymysten järjestys ei ole välttämättä aina sama, kunhan ne ovat vastaajalle loogisessa järjestyksessä. (Vilkkä, 2021a, s. 99).

Aineistonkeruussa halusimme selvittää seuraavia asioita;

- Miten erilaiset toimijat toteuttavat WELLcome-malliin liittyviä teemoja toimintaympäristöissään?
- Miten WELLcome-mallia voitaisiin jatkokehittää, jotta se palvelisi tarkoitustaan vielä paremmin?
- Voitaisiko WELLcome-mallia hyödyntää myös muissa harrastustoimintaympäristöissä kuin urheiluseuroissa? Millaista soveltamista malli kaipaisi?
- Millaista palautetta WELLcome-malli sai?
- Miten Pukkari PopUp- harjoitteet toimivat ja millaista palautetta harjoitteet saivat?
- Miten Pukkari PopUp-harjoitteita voitaisiin jatkokehittää?

Tämän suuntaisten alakysymysten avulla loimme varsinaisia haastattelukysymyksiä. Haastattelukysymykset löytyvät opinnäytetyön liite osiosta (Liite 2 ja 3). Haastatteluun osallistui erilaisissa konteksteissa toimivat henkilöt liikuntapalveluita tuottavista organisaatioista. Teemahaastattelun runko oli samanlainen neljässä haastattelussa ja hieman erilainen yhdessä, johon haastateltavan erityyppisestä asiantuntijuudesta.

Haastattelussa toteutui puolistrukturoitu teemahaastattelu sekä palautteen keruu WELLcome mallista. WELLcome mallin esittely toteutettiin H1, H2 ja H4 haastattelussa haastattelun alkuosassa. Haastattelu 3 emme ehtineet saada tutkimuslupaa, joten toteutimme mallin esittelyn erillisenä kertana Teamsin välityksellä ennen varsinaista haastattelua. Tämän jälkeen H3 osallistujilla oli hyvin aikaa tutustua vielä itsenäisesti materiaaleihin ja he kertoivat, että käyvät materiaaleja myös yhdessä tiiminä läpi. H5 kohdalla mallin esittelyä ei tarvittu, sillä malli oli jo entuudestaan haastateltavalle tuttu hänelle, esitimme erilaiset haastattelukysymykset (Liite 3). Haastattelurunko koostui mallin esittely osion lisäksi kahdesta osasta. Esittelydiat löytyvät opinnäytetyön liitteistä (Liite 1). Esittelyn jälkeisessä puolistrukturoidussa teemahaastattelussa kysymykset liittyivät saavutettavuuteen, osallisuuden edistämiseen, yhdenvertaisuuteen ja moninaisuuteen toiminnassa (Liite 2). Tämän jälkeen tuli viimeinen osio, joka keskittyi palautteen keruuseen WELLcome mallista (Liite 4).

Jokainen haastattelu oli keskusteluna erilainen, vaikka teemat ja rakenne olivatkin samat. Haastattelut suoritettiin kasvotusten ja videohaastatteluina Teamsin välityksellä. Kasvotusten haastattelimme yhtä henkilöä ja Teamsin välityksellä kuutta henkilöä. Yhteensä haastatteluihin osallistui seitsemän henkilöä. Yksi haastatteluista oli ryhmähaastattelu (kolme henkilöä).

Haastattelujen suunnittelussa järjestimme teemat loogisesti niin, että niiden avulla saisimme mahdollisimman syvällistä tietoa kehittämistyötä varten. Haastateltavat esiintyivät tutkimuksessa anonymisti. Haastateltavat olivat kaikki tietoisia haastattelun nauhoittamisesta. Tallensimme haastattelut, jotta voisimme keskittyä haastatteluun ja palata tallenteeseen myöhemmin. Haastatteluaineiston keräämisen jälkeen litteroimme haastattelut. Litterointi on aineiston muuttamista tutkittavaan muotoon, eli puheesta tekstiksi. Se lisää tutkijan ja aineiston välistä vuoropuhelua ja helpottaa aineiston järjestelmällistä läpikäyntiä analysointivaiheessa (Vilka, 2021a, s. 110). Käytimme tässä tutkimuksessa peruslitterointia. Aineisto anonymisoitiin täydellisesti ja kaikki henkilöiden mahdolliset tunnistetiedot poistettiin litteroinneista.

Esittelemme haastattelun toimintaympäristöt yleisluontoisesti, olemme jättäneet joitakin yksityiskohtia, kuten esimerkiksi työnantajien nimet sekä kaupungit pois esittelystä, jotta haastateltavien tunnistamattomuus säilyisi. Seuraavaksi avaamme haastateltavien koodinimet sekä toimintaympäristöt:

H1: Yksilöhaastattelu. Työnantajana yhdistys, joka tekee töitä lasten, nuorten sekä nuorten aikuisten parissa. Valmentaja ja yhteisötoiminnan kehittäjä. Edistänyt merkityksellisesti matalan kynnyksen liikuntatoimintaa sekä osallistavaa urheilukulttuuria. Koordinaattorina lapsille suunnatussa, matalan kynnyksen urheilutoiminnassa. Kokemusta Suomessa tehtävästä työstä sekä kansainvälisestä työstä. Haastattelu kasvotusten.

H2: Yksilöhaastattelu. Kaupungin erityissuunnittelija. Tekee töitä edistääkseen muun muassa yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta kaupungin liikuntapalveluissa. Kokemusta monimuotoisuuden kohtaamisesta. Etähaastattelu.

H3 (H31, H32, H33): Ryhmähaastattelu. Kaupungin Liikuntakoordinaattorit. Tarjoavat matalan kynnyksen liikuntapalveluita lapsille ja nuorille. Erilaisia liikuntamuotoja eripuolilla kaupunkia. Etähaastattelu.

H4: Lasten harrastustoimintaa tarjoavan yhdistyksen perustaja. Kokemusta lasten osallisuuden edistämisestä. (Toisen opinnäytetyöntekijän työnantaja.) Etähaastattelu.

H5: Urheiluseuran toiminnanjohtaja. WELLcome-malli tuttu entuudestaan.

4.2 Pukkari Pop-Up eli osallistava kokeilu aineistonkeruumenetelmänä

Valitsimme kokeilun aineistonkeruumenetelmäksi, koska sen avulla voitiin testata kehitettyä toimintamallia käytännössä ja kerätä palautetta kohderyhmältä. Kokeilun tavoitteena oli saada käytännön ymmärrystä siitä, miten toimintamalli toimii todellisessa ympäristössä ja mitkä sen osa-alueet vaativat jatkokehitystä (Hassi ym. 2015). WELLcome-mallin toiminnallisen harjoitteen testaamiseen valikoitui Pukkari Pop-Up konsepti. Pukkari Pop-Up:n tavoitteena on edistää ryhmän kesken toisia kunnioittavaa ilmapiiriä sekä yhteishenkeä. Pukkari Pop-Up- Vahvista Joukkueen Yhteispeliä-käsikirja sisältää ohjeet neljään erilaiseen käytännön harjoitteeseen, joita voidaan hyödyntää joukkueessa esimerkiksi harrastuksen harjoitusten yhteydessä. Harjoitteet ovat noin 5–30 minuutin pituisia ja jokaisen harjoitteen tarkoitusta on avattu tarkemmin käsikirjassa. (Idrott rf 2025).

Koimme opinnäytetyöprosessimme alussa haasteita löytää yhteistyökumppaneita, joiden avulla voisimme kerätä aineistoa WELLcome-mallin jatkokehittämiseksi. Aikataulullisista syistä pidimme tärkeänä, että yhteistyö opinnäytetyöprosessissamme olisi helposti lähestyttävää sekä vastaanottavalta taholta vähän resursseja vievää. Uskomme, että Pukkari Pop-Up oli tähän tavoitteeseen sopiva valinta.

Suunnitteluvaiheessa kiinnostuimme Pukkari Pop-Up-harjoitteiden testaamisesta, sillä materiaali vaikutti selkeältä, harjoitteet kestoltaan sopivilta ja ne olivat helposti toteutettavissa. Harjoitteet vaikuttivat siltä, että niistä olisi helppo innostua ja tämän lisäksi se voisi tuottaa jo nopeastikin konkreettista hyötyä testattavassa ympäristössä. Harjoitusten tavoitteita voitaisiin myös soveltaa kohderyhmälle sopivaksi. Ennen Pukkari Pop-Up-harjoitteiden testaamista selvitimme vastaanottavan yhteistyötahon edustajan avulla, mitkä harjoitteet ja tavoitteet voisivat olla juuri tälle lapsiryhmälle sopivia. Sovimme, että 1–2 harjoitetta ryhmälle olisi sopiva määrä.

Kokeilu toteutettiin kahden harjoitteen avulla. Valitsimme ”Kunnioituksen kenttä”-harjoitteen, jonka avulla voitaisiin luoda ryhmän yhteisiä sääntöjä. Toiseksi harjoitteeksi valitsimme ”Pallo

ilmaan” - harjoitteen, joka oli kestoltaan hieman lyhyempi ja helppo toteuttaa sekä ymmärtää. Halusimme, että lasten on helppo ymmärtää leikin idea, jotta saisimme osallistujat innostumaan osallistumisesta mahdollisimman hyvin.

Olemme molemmat opiskelleet koulunkäynnin- ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajan ammattitutkinnot ja työskennelleet kasvatusalalla ennen nykyisiä opintojamme sekä niiden aikana, joten lapsiryhmän osallistaminen ja ohjaaminen tuntui luonnolliselta valinnalta opinnäytetyösämme.

4.3 Pukkari Pop-Up-kokeilun toteutuminen

Pääsimme toteuttamaan harjoitetta toimijalle, joka tarjoaa matalan kynnyksen urheilutoimintaa lapsille. Valitsimme pitää yhteistyötahon täysin anonymina, sillä halusimme huolehtia alakäisten lasten yksityisyydensuojasta sekä tutkimuksen eettisyydestä. Harjoite toteutettiin lapsiryhmässä, jossa toimintaan osallistui noin 20 lasta ja tukenamme oli useampi ohjaaja toiminnasta.

Ennen harjoitetta perehdyimme WELLcome-mallin Pukkari Pop-Up-Vahvista Joukkueen Yhteispeliä-käsikirjaan, josta olimme aiemmin sopineet toimijan edustajan kanssa, että toteutamme 1–2 harjoitetta. Yhteistyötahon edustaja oli arvioinut sopivaksi 2–3 harjoitetta, joista päätimme valita kaksi; ”Kunnioituksen kenttä”- sekä ”Pallo ilmaan”- harjoitteet. Aloitimme valmistelut hankkimalla tarvittavia välineitä; tusseja, ilmapalloja sekä A-3 paperia, johon muokkasimme valmiiksi otsikot. Tulostimme myös lapsille palautelomakkeita, joissa oli yksinkertaisia kysymyksiä sekä mahdollisuus vastata palautteeseen hymiöiden avulla. Tämä mahdollistaisi yksinkertaisen vastaamisen.

Muokatessamme otsikoita työskentelypaperiin (Kunnioituksen kenttä- harjoite) törmäsimme haasteeseen; Meidän oli vaikeaa ymmärtää, mitä vaihe 1 ja 2 ohjeilla tarkoitetaan. Vaiheet käsikirjassa oli kuvattu seuraavasti;

Vaihe 1 – Kotikenttä: Pyydä osallistujia pohtimaan, miten he haluaisivat vastustajajoukkueen käyttäytyvän heitä kohtaan, ja kirjaamaan ajatuksensa paperille.

Vaihe 2 – Vastustajajoukkue: Pyydä osallistujia pohtimaan, miten he haluaisivat vastustajajoukkueen käyttäytyvän heitä kohtaan, ja kirjaamaan ajatuksensa paperille.

Koimme, että tämä ohje oli hieman vaikeasti ymmärrettävä. WELLcome-mallin tavoitteet huomioiden, saavutettavuuteen ja helppokäyttöisyyteen olisi hyvä kiinnittää erityistä huomiota, tästä syystä ohjeita olisi hyvä vielä tarkistaa ja tarvittaessa muokata helppolukuisemmaksi ja ymmärrettävämmäksi, tästä löysimme siis kehittämistarpeen.

Muotoilimme ohjeet uudestaan harjoitteen testaamista varten seuraavanlaisiksi;

KOTIKENTTÄ

Miten toivoisit, että joukkuekaverit kohtelevat sinua?

VASTUSTAJAJOUKKUE

Miten toivoisit, että vastustajajoukkue kohtelee sinua?

YLEISÖ

Miten toivoisit yleisön käyttäytyvän?

Koimme tämän kysymysten muotoilun olevan helpommin selitettävissä ja ymmärrettävissä lapsiryhmälle ja oletimme sen vastaavan paremmin harjoituksen tavoitteisiin. Kun alkuvalmistelut olivat tehty, siirryimme toimipisteelle, jossa toimintaa järjestettiin. Ennen aloitusta, lapset ohjattiin rinkiin istumaan, jossa pääsimme esittäytymään ja kertomaan miksi olemme tulleet paikalle. Kerroimme lapsille, että olemme pian toteuttamassa kaksi harjoitetta ja tämän jälkeen keräämme niistä palautetta, jonka antaminen on vapaaehtoista.

Alkuun toteutimme Pallo ilmaan- harjoitteen. Olimme ohjeistaneet toiminnan omia ohjaajia, että he voisivat olla avuksi, kun toimimme pienryhmissä. Ohjaajien apu oli erittäin hyödyllinen, sillä lapsia oli paljon, eivätkä lapset olleet meille entuudestaan tuttuja. Jaoin ryhmän kolmeen, jonka jälkeen toteutimme harjoitteen. Pallo ilmaan- harjoitetta jatkoimme noin 10 mi-

nuuttia ja se toimi hyvänä lämmittelyleikkinä aiheeseen orientoitumisessa. Ensimmäisen harjoitteen jälkeen keräsimme lapset takaisin yhteiseen ringiin, jossa selitimme toisen harjoitteen ohjeet. Jaoimme ryhmän uudestaan pienryhmiin ja toteutimme Kunnioituksen kenttä-harjoitteen. Kun harjoite oli tehty, kokosimme vielä lapset yhteisesti ringiin ja kävimme vastaukset yhdessä läpi. Tämän jälkeen kiteytimme paperille vielä yhteisiä sääntöjä.

Kokeilu osoitti, että Pukkari Pop-Up-harjoitteet ovat sovellettavissa lapsiryhmissä, mutta käsi-kirjan ohjeistuksen saavutettavuudessa on parannettavaa. Kokeilun aikana tehdyt havainnot ja kehittämisehdotukset (ohjeiden selkeyttäminen) ovat arvokkaita mallin jatkokehittämiseksi. Lisäksi kokeilu toi esiin, että ohjaajien rooli ja selkeä viestintä ovat keskeisiä onnistuneen toteutuksen kannalta.

Tulosten arviointia toteutimme palautekyselyn avulla, josta kerromme seuraavaksi. Palautekysely on yleinen tutkimusmenetelmä ja sitä käytetään usein keräämään tietoa esimerkiksi asiakaskokemuksista, tyytyväisyydestä tai kehittämiskohteista. Menetelmä voi olla joko määrällinen tai laadullinen riippuen kysymysten muodosta ja tutkimuksen tavoitteista. Palautekyselyn avulla pyrittiin selvittämään asiakkaiden kokemuksia ja näkemyksiä palvelun laadusta sekä keräämään kehitysehdotuksia. Palautekysely on tehokas menetelmä, koska sen avulla voidaan kerätä nopeasti tietoa monilta vastaajilta samanaikaisesti. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2015, s. 47–48).

Kysely lapsiryhmälle toteutettiin paperiversiona heti toiminnallisten harjoitusten jälkeen. Kyselyyn vastasi 14 lasta 20:stä. Kyselylomake sisälsi sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä. Suljetut kysymykset oli laadittu Likert-asteikolla (1–3), mikä mahdollisti aineiston tilastollisen analyysin. Kysymykset oli suunniteltu mahdollisimman helpoiksi lasten ymmärtää ja Likert-asteikon vaihtoehdot oli kuvitettu liikennevalojen värisillä hymiöillä. Avoimet kysymykset puolestaan tarjosivat vastaajille mahdollisuuden ilmaista mielipiteensä vapaamuotoisesti ja tuoda esiin näkökulmia, joita ei ollut huomioitu suljetuissa kysymyksissä. Olimme pyytäneet ohjaajia auttamaan lapsia kyselyyn vastaamisessa, jos sellaista tarvetta esiintyisi. Jaoimme heti harjoitusten jälkeen kyselylomakkeet halukkaille lapsille painottaen, että kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista ja anonyymiä. Jälkikäteen kuulumme, että yhdessä tapauksessa ilmapallon saamista oli käytetty ehtona kyselylomakkeen täyttämiseksi. Tämä ei tapahtunut meidän aloitteestamme ja oli tapahtunut jonkinlainen väärinkäsitys, sillä olimme useasti maininneet palautteenannon vapaaehtoisuudesta. Emme kysyneet tämän palautteenantajan nimeä, mutta toisaalta

siitä ei olisi ollut juuri hyötyä, sillä kyselylomakkeet oli jo kerätty nimettöminä takaisin. Keräsimme lopuksi lomakkeet takaisin kiittäen kaikkia osallistumisesta harjoituksiin ja kyselyyn vastaamisesta. Jaoimme lopuksi ilmapalloja kaikille osallistujille (osa oli jo ehtinyt jo sellaiset jostain syystä saada aiemmin), mistä lapset pitivät.

4.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuus tarkoittaa menetelmien johdonmukaisuutta ja kykyä tuottaa samankaltaisia tuloksia toistettaessa. Luotettavuuden varmistamiseksi tässä opinnäytetyössä toteutettiin seuraavat toimenpiteet: Standardoidut menetelmät: Aineistonkeruumenetelminä käytettiin puolistrukturoituja teemahaastatteluja, kokeilua ja palautekyselyjä, jotka suunniteltiin huolellisesti ja toteutettiin yhtenäisellä tavalla kaikille osallistujille. Litterointi: Haastattelut litteroitiin puhekielellä, mikä paransi aineiston analysoinnin systemaattisuutta. (Vilka, 2021a, s. 99, 110).

Eettisyyden varmistaminen oli keskeinen osa tutkimusprosessia. Kaikilta osallistujilta pyydettiin suostumus osallistumiseen sekä nauhoitusten ja haastattelumateriaalin käyttöön. Joidenkin haastateltavien kanssa sovimme, että lähetän vielä tietoa siitä, miten hyödynnämme haastattelu materiaalia, jotta haastateltavat voivat tarkistaa vielä ennen lopullista julkaisua. Osalle lähetin lyhyet kooste, siitä miten ja/tai miten aiomme käyttää aineistoa. Osallistujille kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta, menetelmistä ja heidän oikeuksistaan, kuten mahdollisuudesta keskeyttää osallistuminen milloin tahansa. Haastateltavat esiintyivät tutkimuksessa anonymisti, ja heidän henkilötietonsa suojattiin asianmukaisesti. Aineistoa käsiteltiin luottamuksellisesti, eikä yksilöitä voitu tunnistaa raportista. Tutkimuksessa vältettiin kaikenlaista haittaa tai painostusta osallistujia kohtaan.

Pukkari Pop-Up-kokeilussa ilmapallojen jakelu saattoi hämmentää joitakin osallistujia, mutta painotimme ennen palaute kyselyä kaikille, että vastaaminen on vapaaehtoista. Menetelmät suunniteltiin niin, että ne olivat osallistujille turvallisia ja heidän hyvinvointinsa huomioitiin koko prosessin ajan.

Tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät esiteltiin avoimesti kaikille osapuolille. Tuloksia ei manipuloitu tai esitetty harhaanjohtavasti. Lisäksi tutkimuksessa noudatettiin korkeakoulujen eettisiä ohjeita sekä Suomen TENK:n (Tutkimuseettinen neuvottelukunta) suosituksia ihmistieteiden eettisestä arvioinnista.

Haastattelut sisälsivät suhteellisen paljon vuorovaikutuksellista keskustelua, joten jälkikäteen mietimme, olisiko haastatteluissa pitänyt olla vähemmän äänessä haastattelijan osalta, jottei vastauksista tule johdateltuja. Vaikka uskomme, että haastateltavat saivat oman äänensä tällä kertaa hyvin kuuluviin, eikä dialogisuus vaikuttanut oleellisesti luotettavuuteen, oli tämä silti hyvä huomio ja oppimiskokemus jostain, mitä olisimme voineet vielä mahdollisesti parantaa luotettavuutta edistäessä.

5 TULOKSET JA ANALYSOINTI

5.1 Haastattelun sisällön analyysi

Aineiston analysoinnissa käytimme menetelmänä teemallista analyysia. Teemoittelu on laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmä, jossa tutkimusaineistosta paikannetaan tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet eli teemat. Teemoittelu voidaan nähdä yhtenä sisällönanalyysin muotona, ja sen tavoitteena on nostaa esiin aineistosta keskeisiä asiakokonaisuuksia ja usein esiintyviä tyypillisiä piirteitä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 92–93; Eskola & Suoranta, 2008, s. 174–180).

Teemoittelussa analyysi etenee vaiheittain: ensin aineistoon tutustutaan huolellisesti, jonka jälkeen aineisto koodataan eli merkitään siihen liittyviä merkityksellisiä kohtia. Seuraavaksi nämä koodit ryhmitellään potentiaalisiksi teemoiksi, joita tarkastellaan, tarkennetaan ja määritellään edelleen. Lopuksi analyysin tulokset raportoidaan tutkimuskysymyksen näkökulmasta. (Braun & Clarke, 2006; Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 92–93).

Alkuun kirjoitimme ylös yhteiselle Word-dokumentille erilaisia pääteemoja, joita muistimme haastatteluista. Tämän jälkeen aloitimme aineiston luokittelun teemoittain. Luokittelimme aineistoa haastattelusta esiin nousseiden teemojen mukaan erilliselle, kaikkien aineistojen yhteiselle Word-dokumentille. Täydensimme teemoja, eli ”yläkatteorioita” aineiston käsittelyn myötä.

Kun kaikkien aineistojen pääteemat oli poimittu haastatteluista ja luokiteltu kaikkien aineistojen yhteiselle dokumentille, kävimme aineistoa uudelleen läpi teemoittain. Kirjasimme yhteen vetoa tuloksista oman päättelyn perusteella, josta nostimme esiin tärkeimmät aiheet. Hyödynsimme analysoinnissa myös tekoälyä, kun aineistosta oli poistettu tunnistettavia tekijöitä. Näiden kahden menetelmän avulla kirjoitimme tulokset ja aineiston analyysi- lukua. Tarkastelimme yhteneväisyyksiä opinnäytetyömme tietoperustaan ja vertailimme aineistoa keskenään. Aineiston suoranaista vertailua hankaloitti se, että haastatteluiden antajat työskentelivät erilaisissa toimintaympäristöissä. Löysimme haastattelusta kuitenkin samankaltaisuuksia.

5.2 Haastattelun pääteemat ja haastatteluiden analysoinnin tulokset

Haastatteluissa esiin nousseita teemoja olivat Saavutettavuus ja osallistumisen haasteet, viestintä, osallisuus, moninaisuus, yhdenvertaisuus, perheen rooli, verkostotyö, kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisyys ja kehittämistarpeet. Tämän lisäksi saimme palautetta WELLCOME mallista.

Harrastuksen sijainnilla nähtiin olevan merkitystä erityisesti H3:n haastattelun perusteella. Sijaintiin liittyvät haasteet koettiin ajankohtaiseksi, vaikka toisaalta harrastuksen läheinen sijainti esimerkiksi nuoren kodin lähellä vaikutti olevan esimerkkien perusteella suhteellista. Esimerkiksi joku saattoi kokea kilometrin mittaisen matkan harrastukseen liian pitkänä, kun taas koulun yhteydessä oleva sijainti ei välttämättä ratkaissut vähäisen osallistujia määrän haastetta.

H2: haastattelussa kerrottiin, että joissakin liikuntaryhmissä oli käytetty lisäresursseina “saattajaa”, jonka tehtävä oli avustaa uusia harrastajia toimimaan sujuvasti mahdollisesti vieraassa ja uudessa toimintaympäristössä. Yksi haastattelussa annettu esimerkki oli uimahallissa toimivasta saattajasta, jonka tehtävä oli vastaanottaa uusia harrastajia ja esitellä uimahallin käytännöt ja toimintatavat. On mahdollista, että harrastajalle harrastuksen toimintaympäristö ja käytännöt ovat aivan uusia ja tämän kaltaisella lisäavulla voi olla rohkaiseva merkitys harrastuksen alkuvaiheissa (H2).

Haastattelun analyysin tulos oli, että harrastukseen kiinnittymisessä voidaan joskus tarvita erityistä tukea, etenkin harrastamisen alkuvaiheessa, jos tai kun motivaatio harrastamiseen ei ole vielä suuri tai jos harrastaminen toimintana on vielä uutta. Tietoperustan mukaan harrastamisessa tärkeitä tekijöitä lapsille ja nuorille ovat sosiaaliset suhteet eli kaverit ja yhteisöllisyys. Nämä voivat toimia motivaatiota kasvattavana tekijänä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2020). Harrastamisen alkuvaiheissa on luonnollista, että sosiaalisia suhteita harrastuksessa ei ole vielä ehtinyt kehittyä.

Kavereiden ja sisaruksen merkitys harrastuksessa osallistumiseen rohkaisevana ja innostavana tekijänä tuli keskustelun aiheeksi myös H4 haastattelussa. Matalan kynnyksen harrastustoiminnassa ryhmän osallistujat voivat vaihdella (H31, H32). Ryhmähengen vahvistaminen ja lasten osallistaminen matalan kynnyksen toiminnassa voi siis olla haastavaa tai erilaista tässä kontekstissa verrattuna perinteiseen urheiluseuratoimintaan.

Verkostotyöstä nähtiin olevan hyötyä. Haastattelussa H3 nousi esiin yhteistyö koulujen ja siellä erityisesti valmistavan luokan kanssa. Haastattelussa H31 mukaan esimerkiksi nuorisotyöntekijät tai kouluPT-ohjaajat (PT=Personal Trainer) ovat tuoneet tunneille osallistujia, jolloin hänen mielestään moninaisuus on näkynyt enemmän verrattuna harrastajiin, jotka ovat löytäneet itse tiensä palveluihin. Koulun ja harrastustoimijoiden välinen yhteistyö voi näin olla erittäin hyödyllistä luottamuksen rakentamisessa perheiden, lasten ja nuorten sekä harrastustoimijan välillä.

Luottamuksen vahvistaminen ja rakentaminen perheiden ja harrastustoimijan välillä haastatteluiden mukaan oli ajankohtainen kehittämistarve. Luottamuksen puutteen taustalla vaikutti olevan erilaisia syitä, aihe tuli haastattelussa esiin muun muassa näin;

“Jos aikuinen on tullut Suomeen sellaisesta maasta, missä ehkä on hyvin epävaakaata, niin hänenhän on aika helppo ehkä epäillä sitä toimintaa ja on ehkä hiukan varuillaan ja näin tässäkin voi miettiä sitä, että millä tavalla me pystyisimme heidän vanhempiansa sitä koko perhettä auttamaan.” (H5).

“Ja etenkin jos se on vieraampi se toimintaympäristö niin, se on hyvin luonnollista, että siinä herää enemmän huolia ja kysymyksiä, että mitäs tää niinku on?” (H2).

“Ja sitten suhtautuminen viranomaisiin, oletan voi olla opettajiin hyvin erilainen.” (H4).

H2 kertoi, että he ovat menossa esittelemään kotivanhempien kotoutumista tukevaan tapahtumaan heidän perheillensä suunnattuja palveluita ja keskustelemaan mielekkästä vapaa-ajan toiminnasta sekä harrastamisesta. Tämän kaltaisten tilaisuuksien tavoite on esitellä palveluita, pyrkiä osallistamaan kohderyhmää palveluiden kehittämiseen ja samalla vahvistaa luottamusta. “Myös, että ei välttämättä vanhemmat luota siihen, että uskaltaa laskea lapseni jonnekin semmoiseen, mistä ei oikein tiedä.” (H4).

Perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä ja osallistamista pohdittiin. H32 kertoi haastattelussa, kuinka heille oli tullut mieleen kysymyksiä etukäteen luettaessa, että vanhempia pitäisi ottaa mukaan enemmän, vaikka toiminta ei ole perinteistä seuratoimintaa vaan matalan kynnyksen urheilutoimintaa. Vanhemmille voisi selkeästi viestiä esimerkiksi toiminnan nettisivuilla, että he ovat tervetulleita tutustumaan lasten harrastustoimintaan ja tervetulleita tapahtumiin ja muihin vastaaviin, jotta vanhempien ei tarvitse yksin kotona mielessään miettiä. H2 totesi haastattelussaan kokemuksensa mukaan perheiden olevan kiinnostuneita lastensa harrastamisesta. Haastatteluista kävi ilmi, että erityisesti matalan kynnyksen harrastustoiminnassa yhteistyö vanhempien kanssa voi jäädä vähiin jo sen vuoksi, että luonnollisia kohtaamisia ei helposti tule (H32, H31), sillä toimintaan ei aina tarvitse ilmoittautua etukäteen ja toiminta on maksutonta. Vanhempien mukaan saamisen koettiin olevan myös energiaa vievää; “Vie niin paljon energiaa saada vanhemmat mukaan.” (H1).

Talkootyö nostettiin yhtenä esimerkkinä yhteisöllisyyden ja luottamuksen rakentamisessa vanhempien kanssa. Vaikka vanhempi ei vielä osaisi kieltä, on talkoiden avulla mahdollista nähdä mitä talkootyö on; joku keittää kahvia, joku myy mokkaruutuja, joku jakaa liivejä, laittaa kenttää kuntoon jne. Sen nähtiin olevan hyvä paikka vanhemmille tavata muita vanhempia ja lapsia ja näin luottamus voi kasvaa sitä kohtaan, että “kyllä tämä pyörii” (H5).

Tyttöjen harrastaminen teemana oli aiheena haastatteluissa. H31 kertoi, että kokee heidän onnistuneen siinä, että he järjestävät toimintaa, jossa huomioidaan maahan muuttaneiden tyttöjen harrastaminen. Myös H2 haastattelussaan kertoi, että heidän toimialallaan on tavoite, jossa py-

ritään lisäämään ymmärrystä maahan muuttaneiden vapaa-ajasta ja harrastamisesta. Tässä yhteydessä yhtenä huomion kohteena on ollut erityisesti tytöt. Tietopohjassa mainitsimme, että naisten on todettu osallistuvan seuratoimintaan miehiä harvemmin (Zacheus ym. 2012, s. 4). Helsingin Kaupunki (2025) on julkaissut tiedon haettavasta avustuksesta, jossa jaettavan avustuksen yhtenä painopisteenä on maahanmuuttajataustaiset tytöt. Tämä kertoo, että aihe on ajan-kohtainen ja maahanmuuttajataustaisten tyttöjen harrastustoiminnan kehittämiseksi ja edistämiseksi on todellinen tarve.

Kulttuuriset sekä uskonnolliset syyt saattoivat olla tekijöitä, jotka vaikuttavat osallistumiseen. H1 kertoi tapauksen, jossa lapset eivät olleet saaneet lupaa ottaa farkkuja kouluun mukaan, jolloin lapset olivat ottaneet ne salassa mukaan reppuunsa, vaihtaneet farkut, kun tulivat pelaamaan korista ja ottaneet pois, kun menivät kotiin. H1 totesi, että yhteistyön pitäisi mahdollisesti olla laajempaa, kun puhutaan uskonnosta, tällöin ei riitä, että yhteistyötä tehdään vain perheen kanssa, vaan esimerkiksi yhteistyöhön pitäisi ottaa mukaan isompi yhteisö ja esimerkiksi moskeijat.

Yhdenvertaisuuden toteuttamisessa toiminnassa tuli konkreettinen esimerkki siitä, miten H31 mukaan heidän toiminnassaan on mahdollista saada kaikki urheiluvälineet lainaan. Vaikka suurin osa haastateltavistamme tarjosi ilmaista tai edullista harrastustoimintaa, tuli H2 haastattelussa esiin tärkeä nosto siitä, miten seurat voisivat tuoda esiin taloudellisen tuen vaihtoehtoja osallistujille. H2 kertoi myös kaupunkien myöntämistä avustuksista urheiluseuroille, joista esimerkiksi yhden avustuksen tehtävä on tukea alueellista harrastamista. Tukisummat on suunnattu perheille, jotka kohtaavat taloudellisia haasteita harrastuskuluissa. Haastattelussa korostettiin yksilöllistä kohtaamista eli sitä, kuinka maahan muuttajat ovat hyvin heterogeeninen joukko ja kuinka samat aiheet eivät kosketa kaikkia, vaan jokaisen tilanne on aina yksilöllinen. (H2; H1).

Haastattelussa kerrottiin esimerkki tilanteesta, jossa haastateltava oli olettanut toistuvasti nuoren perheen taloudellisen tilanteen olevan tiukka nuoren etnisyyden perusteella, ja tarjonnut useaan otteeseen apua taloudelliseen tukeen. Jossain kohti tuli ilmi, että oletus taloudellisesta tilanteesta oli aivan väärä, eikä mitenkään tarpeellinen nuoren perheelle. Tämä esimerkki oli hyvä muistutus siitä, kuinka helposti on mahdollista sortua rasmin mikroaggressioihin, vaikka tarkoitus taustalla on olla hyvä (H1). On tärkeää muistaa, että vaikka samankaltaisia ilmiöitä

voi esiintyä joissakin tapauksissa enemmän esimerkiksi maahan muuttaneiden ja pakolaistaustaisten henkilöiden kohdalla, jokaisen ihmisen tilanne on aina yksilöllinen. Ulkoinen olemus tai etninen tausta ei kerro ihmisen elämänhistoriasta tai elämäntilanteesta mitään. On tärkeää siis kohdata jokainen yksilöllisesti ja kysyen, kuin olettaen, sillä väärät olettamukset osoittautuvat herkästi rasismin mikroaggressioiksi. WELLcome-mallin kuuluvan ”Onnistuneen kohtaamisen askelmerkit”, kohdassa 3. ”Avoin mieli” kerrotaan mikroaggression olevan teko, jossa olettamusten pohjalta toimitaan muka harmittomasti, mutta todellisuudessa tilanne on rasistinen. Esimerkkinä voi olla, että henkilö kysyy toiselta ”Mistä sinä tulet?”, jolloin oletuksena taustalla on se, että kaikki suomalaiset ovat samannäköisiä. (Suomen Olympiakomitea 2023).

Kysyimme H5:lta, miten hän jatkokehittäisi mallia, jos hän saisi vapaat kädet. H5 toi esiin, että lapsiryhmästä voi löytyä montaa erilaista taustaa ja heillä voi olla mahdollisesti erilaisia diagnooseja. Ilmeisesti jonkinlaista keskeneräistä kehittämisprosessia oli jo käynnissä ja rahoitusta oli haettu teemaan liittyvään kehittämiseen. H5 kertoi, että kaivattaisiin lisää työkaluja kohtaamiseen lasten kanssa, jotka ovat esimerkiksi vilkkaita tai joilla on vaikeuksia ottaa kontaktia. H5 mainitsi, että kielimuuri alussa voi olla melkoinen, vaikka toisaalta koki urheilun helppona havainnollistettavana, sillä siinä pystyy näyttämään, mistä on kysymys.

H1 kertoi esimerkin hänen ohjaamasta kerhostaan, jossa oli ollut ryhmä poikia, joiden tyyli oli tönä ja ”lyödä” toisiaan. Todellisuudessa kyse oli siitä, että he pitivät toisistaan, ja se oli heidän tapansa kommunikoida välittämistä, he eivät vain osanneet sanoittaa tätä. Muissa lapsissa tämä oli aiheuttanut hämmennystä ja ihmetystä siitä, että miksi nämä lapset hakkaavat. Kuitenkin nämä lapset, jotka ”hakkasivat” olivat todella iloisia, juoksivat ja energiaa oli paljon. H1 oli ymmärtänyt, että näillä lapsilla oli kovasti rakkautta ja vieläkin enemmän energiaa. Tämän seurauksena lasten saavuttua paikalle H1 laittoi lapset juoksemaan alkuun ja purkamaan energiaa, mikä oli auttanut rauhoittumisessa. H1 kertoi seuraavaksi toisaalta, kun eräessä seminaarissa oli kysytty vinkkejä valmentajalta, että hänen mielestään ei ole mitään ”vinkkejä”, vaan on tärkeää, että on oma itsensä, pyrkii ymmärtämään ja olemaan utelias sekä kysymään kysymyksiä. Hänen mukaansa ei tarvitse keksiä mitään ”uutta”. Haastattelusta poimittuna mieleen jäi; ”Ole ihminen, kysy”, ”Älä tuomitse” ja ”Älä tee johtopäätöksiä.”

Tuloksissa ilmeni teemana myös mahdolliset erilaisten vähemmistöryhmien välillä tapahtuvat jännitteet, syrjintä ja rasismi. Haastateltava (H1) oli todennut, että esimerkiksi somaliyhteisössä klanijako voi olla todella vahva. Tämä voi aiheuttaa jännitteitä lasten välille harrastamisessa

jopa niin, että se saattaa haitata osallistumista. Jos lasten perheet eivät tule toimeen keskenään, tämä voi vaikuttaa lasten keskinäiseen suhtautumiseen toisiinsa tai siihen, miten lapset voivat osallistua harrastukseen. H1 kertoi kokemuksensa ryhmästä, joka oli tarkoitettu vain tietyille etniseen taustaan kuuluvalla ryhmälle ja oli ollut haastateltavan mukaan ”tosi suljettu”. Tämä ryhmä ei ollut hyväksynyt toiseen etniseen taustaan kuuluvia, vaikka esimerkiksi uskonto oli molemmilla ryhmillä ollut sama. H1 sanoi, että jatkossa ei aio enää suostua ryhmiin, jotka eivät ole avoimia kaikille.

Yhdellä haastateltavalla (H5) WELLcome-malli oli jo entuudestaan tuttu. Kysyimme häneltä, onko hänen mielestään WELLcome-mallin tulokset ja hyödyt jollain tapaa mitattavissa, tämä kiinnosti muun muassa toista haastateltavaa, jolle WELLcome-malli oli uusi. H5 kertoi, että hänen mielestään tulokset ovat mitattavissa. Esimerkiksi ryhmien tilanne on näyttäytynyt rauhallisempana, ryhmädynamiikka ja lasten kyky vastaanottaa uusia on parantunut. Myös mahdollisesti aikuisten kyky vastaanottaa uusia on parantunut, tällä hetkellä seurassa on paljon eri taustoista tulevia jäseniä.

5.3 Haastatteluaineiston analyysin yhteiset teemat ja esiintyvyys

Teema	Haastattelut (esim. H1, H2...)	Yhteneväisyyksiä / Huomioita
Saavutettavuus ja sijainti	H2, H3	Sijainti suhteellista; saattajan rooli tärkeä uusille harrastajille
Osallistumisen haasteet	H1, H2, H4, H5, H32, H31	Alhainen motivaatio, tuntematon toimintaympäristö, kulttuuriset esteet, (ryhmähengen muodostus vaihtuvassa ryhmässä)
Sosiaalinen tuki & yhteisöllisyys	H2, H4, H5	Kaverit ja sisarukset tärkeä motivaatiotekijä; alkuun ei ole sosiaalisia siteitä
Viestintä & vanhempien osallistaminen	H1, H2, H3:2, H4, H5	Viestintää lisättävä, luonnollisia kohtaamisia vähän, nettisivut, talkoot
Luottamus	H2, H4, H5	Luottamus toimijoihin ja viranomaisiin puutteellista, tiedon jakaminen tärkeää
Kulttuuri- ja sukupuoli-sensitiivisyys	H1, H2, H5, H31	Esimerkiksi pukeutuminen, tytöt harrastajina, kulttuuriset odotukset
Tyttöjen osallistuminen	H2, H31	Kehittämistarve; erityinen huomio avustuksissa ja ohjelmissa
Moninaisuus & yhdenvertaisuus	H1, H2, H31, H5	Mahdollisuus lainata välineitä, yksilöllinen kohtaaminen, stereotypiat

Mikroaggressiot & oletukset	H1	Tärkeä muistutus yksilöllisestä kohtaamisesta – ei oletuksia taustan perusteella
Verkostotyö	H2, H3, H31	Koulujen, nuorisotyön ja harrastustoimijoiden yhteistyö onnistunutta
Kielimuuri ja ohjaamisen haasteet	H1, H5	Urheilu tukee nonverbaalia ohjausta, mutta alussa kielimuuri vaikea
Energian purku, lasten käyttäytyminen	H1, H5	Ohjaajien ymmärrys lasten erilaisista tavoista osoittaa tunnetta
Syrjintä, etniset jännitteet	H1	Klaanijaot, ryhmien sisäiset konfliktit; avoimuus tärkeää
WELLcome-malli	H5	Koettu hyödylliseksi; vaikutus mitattavissa (esim. ryhmädynamiikka parantunut)

5.4 Haastatteluiden palaute WELLcome-mallista

Haastatteluista saadun palautteen perusteella Wellcome-mallia pidetään yleisesti ottaen erittäin hyödyllisenä ja ajankohtaisena työkaluna maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten harrastustoiminnan edistämiseksi. Mallin vahvuuksina korostuvat erityisesti sen arvopohjaisuus, konkreettiset työkalut sekä osallistumisen ja yhdenvertaisuuden edistäminen. Malli on auttanut kehittämään ohjaajien ja vapaaehtoisten osaamista, ryhmädynamiikkaa sekä lasten ja aikuisten kykyä ottaa uusia osallistujia vastaan.

5.5 Positiivinen palaute

Haastatellut pitivät mallin lähtökohtaa, eli arvopohjan ja toimintasuunnitelman rakentamista, erittäin tärkeänä (H2, H3, H4). Haastattelussa H2 sekä H3 kerrottiin, että arvopohjatyöskentely on heidän toimintaympäristöissään tuttua ja sitä pidetään tärkeänä. H2 sanoi, että piti siitä, että yhteisen tahtotilan luominen ja konkreettiset työkalut nähtiin hyödyllisinä, vaikka kaikki mallin elementit eivät sellaisenaan soveltuneet kaikkiin toimintaympäristöihin (H32, H31, H4). Malli on tuonut uusia näkökulmia (H4) ja selkeyttä esimerkiksi koulutuksiin sekä vapaaehtoisten ja ohjaajien perehdyttämiseen (H5). Haastattelussa H1 kertoi, että oli tulostanut mallin ”Onnistuneen kohtaamisen askelmerkit” ja että aikoo ottaa niitä käyttöön ja jakaa eteenpäin ohjaajille. Pukkari PopUp-harjoitukset ja muut käytännön esimerkit on koettu hyödyllisiksi ryhmän yhteishengen ja hyvän ilmapiirin rakentamisessa. H31 kertoi, että hänellä tuli mieleen lapsen, nuorten sekä perheiden osallistamisen tärkeys. H32 Koki, että mallista saa vinkkejä rekrytointiin, kohtaamiseen sekä osallistamiseen. H4 arvosti mallin arvopohjaa, sillä kaikki lähtee ai-

kuisten asenteista ja arvoista. H4 pohti, että arvopohja, toimenpidesuunnitelma, sekä kohtaamisen reflektointi ovat pohjatyötä osallisuuden edistämiseksi. Hän lisäsi, että Suomessa rakenteet osallistamiselle, sekä lasten yhteiskunnalliselle vaikuttamiselle ovat hyvät, mutta niiden käytännön toteutus eli implementointi kaipaava vielä kehittämistä. H4 mielestä WELLcome-mallissa oli huomioitu tämä asia. Ohjaajien moninaisuutta ja rekrytointia eri taustoista pidettiin tärkeänä, jotta osallistumisen kynnyksen olisi mahdollisimman matala kaikille (H4, H1).

5.6 Kehittämiskohteet

Kritiikki kohdistui ennen kaikkea mallin käytännön sovellettavuuteen ja konkreettisuuden tasoon. Haastatellut toivoivat vielä yksityiskohtaisempia ja konkreettisempia ohjeita esimerkiksi kohtaamistilanteisiin, kulttuuristen ja uskonnollisten erityispiirteiden huomioimiseen sekä viestintään (H32, H31, H2, H4). H1 mainitsi mallin olevan teoreettinen. Ohjeiden tulisi olla selkeitä ja helposti sovellettavia myös silloin, kun ohjaajalla ei ole aiempaa kokemusta monikulttuurisesta työstä. Esimerkiksi tytöille suunnatun toiminnan järjestämiseen, juhlapyhien huomioimiseen tai viestinnän monikielisyyteen kaivattiin lisää konkreettisia vinkkejä ja esimerkkejä.

H32 kertomasta tuli ilmi, että matalan kynnyksen harrastustoiminnassa WELLcome-malli ei kaikissa kohdissa toimi aivan sellaisenaan muuttuvan ryhmäkokoontamisen vuoksi. Esimerkiksi jos ryhmän osallistujat vaihtelevat kauden aikana paljon, niin resurssien keskittäminen lasten ja nuorten osallistamiseen esimerkiksi kehittämistoiminnassa voi olla turhaa (H32). Monet WELLcome-mallin harjoitteet tähtäävät paremman ryhmähengen ja kunnioittava ilmapiirin ja kohtaamisen edistämiseen. Nämä itsessään ovat tärkeitä, mutta niiden toteutus voi olla haastavaa, jos vaihtuvuutta osallistujissa on paljon, eikä ryhmähengettä ehdi syntyä. Vaihtoehtoisten toimivien menetelmien samoille tavoitteille matalan kynnyksen harrastustoiminnassa olisi tärkeää, mutta se voi vaatia hieman erilaista lähestymistapaa, jotta se palvelisi paremmin muitakin kuin vakiintuneempia harrastusryhmiä.

Osallisuuden kannalta saimme palautetta tarpeesta vahvistaa lapsen omaa näkökulmaa ja kehittää tapoja, joilla lapset voivat vaikuttaa toimintaan arjen tilanteissa, ei vain jälkikäteen palautekyselyissä (H4). Lisäksi kaivattiin ratkaisuja siihen, miten toimintaa saadaan järjestettyä lähemmäs osallistujia ja miten viestintä saadaan tavoittamaan kohderyhmät paremmin, erityisesti kun kieli- ja kulttuurierot ovat suuria (H3).

Yksi alakysymys opinnäytetyömme aineiston tutkimiseen oli, että voitaisiinko WELLcome-mallia hyödyntää myös muissa harrastustoimintaympäristöissä kuin urheiluseuroissa? Ja millaista soveltamista malli tällöin kaipaisi? H4 vastauksesta ilmeni, että hänen mielestään WELLcome-malli soveltuisi ehdottomasti myös muihin harrastuksiin, mutta esimerkiksi kulttuuriharrastusten järjestäjiä ja ohjaajia helpottaisi, jos materiaali olisi termien puolesta avointa, eli että siellä ei välttämättä puhuttaisi esimerkiksi jalkapallojoukkueesta. Vaikka muiden harrastajien ohjaajat pystyvät mallia tällöinkin soveltamaan, niin tämän muutoksen tekeminen voisi madaltaa kynnystä, etenkin, jos sitä olisi mietitty kulttuuritoimijoiden näkökulmasta.

H1:n kertoi epäilyksen hankkeen tuotoksen unohtamisesta. Haastateltavan mukaan Suomessa on hyviä ideoita ja tehdään paljon töitä, mutta sitten rahat loppuvat (H1). Tämä kritiikki oli mielestämme arvokas huomio ja se nostaa esiin mallin jalkauttamisen suunnitelman tarpeen alalla.

5.7 WELLcome-malliin liittyvän palautteen analyysin yhteiset teemat ja esiintyvyys

§	Haastattelut (esim. H1, H2...)	Yhteneväisyyksiä / Huomioita
Arvopohjaisuus ja yhteinen tahtotila	H2, H3, H4	Mallin arvopohja tärkeä, yhteisen tahtotilan luominen keskeistä
Konkreettiset työkalut ja selkeys	H1, H2, H4, H31, H32	Arvostetaan konkreettisuutta, mutta toivotaan lisää ohjeita
Osallisuus ja yhdenvertaisuus	H1, H4, H31, H32	Lasten ja aikuisten osallisuuden tukeminen, matala kynnys
Ohjaajien ja vapaaehtoisten perehdytys	H4, H5	Malli hyödyllinen koulutuksessa ja uusien ohjaajien perehdyttämisessä
Ryhmädynamiikka ja ilmapiiri	H1, H31	Harjoitteet tukevat ryhmähenkeä ja kunnioitettavaa ilmapiiriä
Moninaisuus ja rekrytointi	H1, H4	Tärkeää rekrytoida eri taustoista, madaltaa osallistumisen kynnystä
Matalan kynnyksen toiminnan haasteet malliin käyttöönotossa	H32	Haasteena osallistujien vaihtuvuus, ryhmähenki ei aina ehdi muodostua
Soveltaminen muihin ympäristöihin	H4	Malli soveltuu muuallekin kuin urheiluun, mutta termien muokkaus auttaisi

Kehittämistarpeet (kulttuuriset/uskonnolliset erityispiirteet)	H2, H4, H31, H32	Tarve konkreettisemmille ohjeille eri tilanteisiin (esim. monikielisyys, juhlapyhät, tyttöjen toiminta)
Lasten näkökulma ja vaikuttamismahdollisuudet	H4, H3	Toive arjen osallistamistavoista, ei vain esimerkiksi palautekyselyihin
Mallin jalkauttaminen ja jatkuvuus	H1	Huoli mallin unohtamisesta, tarve pysyvämälle jalkauttamiselle

5.8 Kyselyn analyysi

Kyselyn vastausten analysointiin käytettiin määrällistä menetelmää mielipidekysymyksiin ja laadullista analyysia avoimeen kysymykseen. Palautekyselyyn halusi vastata 14 osallistujaa 20:stä, mikä on hyvä 70 % vastausprosentti. Kaksi Likert (mielipide)-vastausta piti hylätä, koska useampi vastaus oli ympyröity, otimme silti huomioon näiden palautteiden avoimet vastaukset, mikä on perusteltua aineiston monipuolisuuden kannalta. Vastaukset on muunnettu numeeriseen muotoon 1, 2 ja 3 (koodaus), jotta voidaan laskea keskiarvo, mediaani ja hajonta. Deskriptiivisessä analyysissä keskiarvo ja mediaani kertovat yleisen mielipiteen suunnan ja sen, kuinka paljon vastaukset vaihtelevat (hajonta). Visualisoinnin avulla nähdään kuinka vastaukset jakautuvat. Seuraavassa laatikkokaaviossa on piirretty laatikko jokaiselle kysymykselle.

Kysymys	Keskiarvo	Mediaani	Hajonta
K1	2,42	3	0.90
K2	2,58	3	0.793
K3	1,5	1	0.80
K4	2,17	2	0.866

Likert-asteikon kysymysten tulokset osoittavat, että suurin osa vastaajista suhtautui harjoitteisiin myönteisesti. Kysymysten 1 ja 2 keskiarvot ja mediaanit ovat lähellä korkeinta arvoa, mikä viittaa yleisesti positiiviseen suhtautumiseen. Kysymyksessä 3 keskiarvo ja mediaani olivat selvästi matalampia, mikä kertoo siitä, että tähän kysymykseen vastattiin useammin negatiivisesti. Hajonnat ovat melko suuria, mikä tarkoittaa, että mielipiteet vaihtelivat osallistujien kesken.

Seuraavaksi analysoimme avoimen kysymyksen teemoja tunnistamalla ja ryhmittelemällä ne positiivisiin, neutraaleihin ja negatiivisiin kommentteihin. 7/14 lapsesta antoi avointa palautetta. Palautteet olivat:

”Maailman huonoin peli” 3kpl Negatiivinen (sis. kaksi hylättyä mielipidekyselyä)

”Kiitos harjoituksesta” Positiivinen

”Oli kiva kerta” Positiivinen

”Pelata Uno” Neutraali

”Pelata jalkapalloa” Neutraali

Kolme palautetta oli selvästi negatiivisia ("Maailman huonoin peli"), kaksi positiivisia ("Kiitos harjoituksesta", "Oli kiva kerta") ja kaksi neutraaleja ("Pelata Uno", "Pelata jalkapalloa"). Negatiiviset palautteet toistuivat useamman kerran, ja kaksi niistä tuli hylätyistä kyselyistä. Positiiviset palautteet olivat kiittäviä, ja neutraalit palautteet ilmaisivat lähinnä toiveita tulevista harjoitteista.

Viimeiseksi analysoimme kyselyä tarkastelemalla, miten avoimen kysymyksen teemat liittyvät mielipidekysymysten tuloksiin (yhdistetty analyysi). Huomasimme, että negatiivisia kommentteja antaneilla vastaajilla oli myös matalimmat pisteet Likert-kysymyksissä: ”Maailman huonoin peli” vastannut osallistuja vastasi kaikkiin kysymyksiin ”Ei”. Tämä toimi myös toisin päin, eli kahdessa positiivisessa avoimessa palautteessa osallistujat olivat vastanneet ”Kyllä” kaikkiin kysymyksiin. Kahdessa hylätyssä mielipidelomakkeessa oli avoimeen kysymykseen vastattu myös ”Maailman huonoin peli”. Tämä viittaa siihen, etteivät nämä osallistujat pitäneet harjoitteista ja siksi myös vastailivat mitä sattuu (ympäröivät liikaa vastauksia) mielipideosiossa.

Ohjaajille lähetettyyn Webropol-kyselyyn ei saatu yhtään vastausta, mikä on tyypillinen haaste vapaaehtoisuuteen perustuvissa palautekyselyissä. Jatkossa voitaisiin harkita esimerkiksi suullista palautteen keruuta.

Yhteenvedon voidaan todeta, että suurin osa osallistujista suhtautui harjoitteisiin myönteisesti, mutta joukossa oli myös selvästi tyytymättömiä osallistujia. Avoimet palautteet ja Likert-vas- tausten analyysi tukevat toisiaan. Ohjaajien palautteen keräämistä olisi hyvä kehittää, jotta myös heidän näkemyksensä saataisiin mukaan kehittämistyöhön.

6 YHTEENVETO JA TUOTOS

Tässä luvussa esitetään kehittämissuhteita, jotka pohjautuvat kehittämistyössä saatuun haastatteluaineistoon, palautekyselyyn sekä Pukkari PopUp-harjoitteiden kokeiluun. Ehdotukset on laadittu vastaamaan tutkimuskysymyksiin, jotka käsittelevät mallin toimivuutta, palautetta sekä kehittämismahdollisuuksia muissa kuin urheiluseuraympäristöissä. Mallin vahvuuksiksi tunnistettiin arvopohjaisuus, konkreettiset työkalut ja osallisuuden edistäminen. Kehittämistarpeina nousivat esiin ohjeistuksen selkeys, viestinnän saavutettavuus, perheiden mukaan ottaminen sekä mallin laajennettavuus myös muihin harrastuskonteksteihin kuin urheiluun. Kehittämissuhteiden jäsentelyssä ja muotoilussa on hyödynnetty tekoälyavusteista kirjoittamista.

6.1 Yhteenveto WELLcome-mallin palautteesta ja kehittämissuhteet

Wellcome-malli sai kiitosta arvopohjaisuudestaan, konkreettisista työkaluistaan ja osallisuuden edistämisestä. WELLcome-mallista on haastattelun (H5) perusteella ollut hyötyä toiminnan kehittämässä ja se sai positiivista palautetta myös toimijoilta, joille WELLcome-malli ei ollut entuudestaan tuttu. Havaitut kehittämistarpeet liittyvät erityisesti käytännön ohjeiden konkretisointiin, viestintään sekä lasten ja nuorten osallistumisen vahvistamiseen arjen tasolla. Tuloksista nousseiden kehittämistarpeiden lisäksi olemme koonneet omiin havaintoihimme sekä ideoihimme pohjautuvia kehittämissuhteita.

Sijaintiin liittyvät haasteet

Haastattelusta (H3) selvisi, että sijainti voi olla yksi osallistumisen haaste. Malliin voitaisiin lisätä vinkkejä siihen, miten tukea lapsia ja nuoria, joille matka harrastukseen tuntuu liian kaukaiselta tai haastavalta. On ymmärrettävää, että harrastuksen sijaintia ei välttämättä ole mahdollista muuttaa, mutta tähän kaivattaisiin tukea. Kehittämissuhteena mietimme, voisiko esimerkiksi saattajasta olla hyötyä (käsittelemme seuraavassa kehittämissuhteessa) tai olisiko joitakin tapoja, joilla harrastajien osallistumis- ja sitoutumisen motivaatiota voitaisiin kasvattaa. Harrastustoimijoille voitaisiin koostaa tietoa harrastusmotivaation syntymiseen vaikuttavista ja sitouttavista tekijöistä ja niin halutessaan, mallin hyödyntäjät voisivat kiinnittää erityistä huomiota toiminnassaan näihin tekijöihin, esimerkiksi kun uusia harrastajia rekrytoidaan.

Osallistumisen kynnyksen madaltaminen ja harrastuksen tukeminen erityisesti alkuvaiheessa

Osallistumisen kynnyksiä voi kasvattaa myös kaverien ja sosiaalisten suhteiden puute harrastuksessa (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2020.) Tällöin pienetkin epämiellyttävät tekijät, kuten esimerkiksi pitkältä tuntuva matka harrastukseen voi syödä osallistumisen intoa entisestään. Etenkin harrastuksen alkuvaiheessa, jos uudessa harrastuksessa ei ole vielä tuttuja tai kavereita, voi harrastukseen meneminen jännittää. Kehittämisehdotuksena on lisätä malliin ehdotukset seuroille tukihenkilötoiminnan hyödyntämisestä, kuten harrastekummit tai ”saattajat”, joiden avulla lapsen on helpompi kiinnittyä toimintaan. H2 antoi haastattelussa esimerkin saattajan tehtävästä. Tätä ideaa voitaisiin hyödyntää mallissa ja se voisi olla sovellettavissa laajasti myös muuhun harrastustoimintaan. Esimerkiksi Naantalissa kaupungilla on harrastuskummitoimintaa, jossa vapaaehtoinen voi toimia lapsen tai nuoren tukena harrastuksissa esimerkiksi saattamalla lapsen harrastukseen (Naantalissa kaupunki n.d.). Yhteistyö erityisesti koulun Personal Trainereiden sekä nuorisotyön kanssa (H3) voi olla erinomainen väylä moninaisista taustoista tulevien lasten ja nuorten tavoittamiseen.

Suosituksia harrastustoimijoille WELLcome-vapaaehtoisroolista tai tiimistä

WELLcome-mallin teemassa numero kolme (Rekrytointi), mainitaan suositus häiritäydys-henkilöstä ja osiossa viitataan myös materiaaleihin häiritäydys-henkilönä toimimiseen (linkki ei valitettavasti toiminut). Voisiko samankaltaista suositusta ja materiaaleja tehdä uudesta roolista tai tiimistä (esimerkiksi vapaaehtoistyö), jonka tehtävänä olisi edistää ja huolehtia harrastustoimijan yhdenvertaisuus-, osallisuus- ja saavutettavuus asioista erityisesti maahan muuttaneiden ja pakolaistaustaisten lasten näkökulmasta käsin?

Luottamuksen rakentaminen ja perheyhteistyö

Tuloksista ilmeni perheiden ja toimijoiden välisen luottamuksen ja sen vahvistamisen merkitys. Luottamuksen rakentaminen mahdollistaa pitkäjänteisemmän osallistumisen ja vahvistaa lapsen kokemusta turvallisesta ympäristöstä. Kehittämisehdotuksena on lisätä konkreettisia vinkkejä perheiden kohtaamiseen ja luottamuksen vahvistamiseen, erityisesti tilanteissa, joissa harrastaminen konseptina ei ole vielä osallistujien perheille tuttu tai siihen liittyy epävarmuutta tai luottamuksen puutetta.

Kulttuurisensitiivisyys ja arvopohjainen työ

Jos urheiluharrastuksen osallistumisen esteenä taustalla on esimerkiksi jokin uskomukseen, kulttuuriin, maailmankatsomukseen tai vakaumukseen liittyvä tekijä, olisi hyvä, että ymmärrystä osapuolten välillä erilaisista näkökulmista voitaisiin lisätä ja näin käydä avoimia keskusteluja kehittämiskäytännön löytämiseksi. Jos kyse on isommasta ilmiöstä kuten esimerkiksi maahan muuttaneiden tyttöjen vähäinen harrastaminen tai osallistumisen rajoitteet vakaumuksellisista tai kulttuurillisista syistä, tulisi verkostoja ja yhteisöjä miettiä laajemmin (H1). Ilmiöön liittyviä verkostoja voitaisiin hahmottaa esimerkiksi verkostokartan avulla. WELLcome-mallista (Teema 3: Rekrytointi) löytyykin suositus yhteistyöhön muiden toimijoiden kanssa, näiden tahojen asiantuntijuutta kannattaa hyödyntää. On tärkeää, että ohjaajat ja valmentajat saavat koulutusta monikulttuurisuuden kohtaamiseen.

Taloudellinen saavutettavuus

Kehittämisehdotuksena on tuottaa tietoa tukimuodoista helposti ymmärrettävällä tavalla ja useilla eri kielillä. Tämä parantaisi WELLcome-mallin saavutettavuutta ja vahvistaisi sen käytännön toteutusta eri ympäristöissä. Tällä hetkellä mallin teema numero seitsemän käsittelee lyhyesti joustavia maksukäytäntöjä sekä tukimuotoja. Vaikka mallin yksinkertaisuus tekee siitä helposti lähestyttävän ja -luettavan, niin tässä kohtaa vielä konkreettisemmat ohjeet voisivat olla hyödyksi. Lista esimerkiksi erilaisista harrastustoimintaa tukevista säätiöistä ja muista yhteistyötahoista voisi olla konkreettinen ja aikaa säästävä tapa mallia hyödyntävälle löytää tietoa erilaisista haettavista tukimuodoista.

Vinkkejä turvallisen ilmapiirin, yhteisöllisyyden ja osallisuuden luomiseen matalan kynnyksen harrastetoiminnassa

Erityisesti avoimissa, ei-säännöllisissä harrastusmuodoissa ryhmäytyminen voi olla haastavaa. WELLcome-mallia kehittämällä voidaan lisätä elementtejä, jotka tukevat sitoutumista: toistuvat rakenteet, nimikäytännöt ja yhteiset pelisäännöt auttavat kiinnittymisessä. Tämänkaltaiset elementit tukevat mallin laajempaa sovellettavuutta myös muihin kuin urheiluseuroihin.

Kielituki ja saavutettavuus

Kielellinen ymmärrys vaikuttaa suoraan osallistumisen mahdollisuuksiin. Haastatteluista nousi kielitaidon puutteeseen ja erityisesti viestintään liittyvät haasteet. Esimerkiksi kuvakommunikaation ei koettu olevan aivan riittävä, jos aihe oli monimutkaisempi. Kehittämisehdotuksena on tuottaa kielitukea tarjoavia materiaaleja ja kehittää ohjaajille koulutusta, joka tukee kielellisesti saavutettavaa kohtaamista. Teknologiaa voitaisiin hyödyntää (esimerkiksi tekoäly) myös eri kielisessä viestinnässä, vaikka tulokset eivät olisikaan täydellisiä. Teknologian hyödyntämisestä eri kielillä tapahtuvassa viestinnässä voisi olla mallissa maininta. WELLcome-mallista (Teema 3: Rekrytointi) löytyy jo tällä hetkellä hyviä vinkkejä kielellisen (esimerkiksi tulkkipalvelu) ja viestinnällisen saavutettavuuden (suositus selkeydestä, symbolien käytöstä) lisäämiseen, mutta sitä voitaisiin vielä kehittää esimerkiksi omalla tulostettavalla viestintä materiaalilla ja niiden käyttöohjeilla. Ehdotuksena on myös kommunikaatiokorttimaisesti rakennettu huoneentaulu, joka ei vaadi yhteistä kieltä tai lukutaitoa sen käyttäjiltä. WELLcome-mallista löytyy myös jonkin verran viitteitä harrastustoimijoille tarkoitettuun ruotsinkielisiin materiaaleihin, jotka vaikuttavat kiinnostavilta ja hyödyllisiltä. Nämä materiaalit voitaisiin tuottaa vielä ainakin suomen- ja englannin kielellä.

Rasismien ehkäisy myös erilaisten vähemmistöjen välillä

Kehittämistyössä havaittiin, että on tärkeää huomioida myös vähemmistöjen väliset jännitteet, ei pelkästään valtaväestön ja vähemmistöjen suhteita. Tuloksista kävi ilmi (H1), että rasismi, syrjintä ja kohtaamisen haasteet voivat johtua hyvin monenlaisista syistä, eikä niitä voi selittää vain yhdellä tekijällä. Näiden ilmiöiden ymmärtäminen ja ratkaiseminen saattaa vaatia lisää tutkimusta ja perehtymistä, mutta ensisijaisesti on tärkeää puuttua kaikkeen syrjintään ja kielteisiin asenteisiin, jotka kohdistuvat ihmisten taustoihin tai ominaisuuksiin.

Avoimet ryhmät ja osallistava kulttuuri ehkäisevät epäterveiden ryhmäilmiöiden, kuten syrjinnän ja ryhmäytymisen aiheuttamien konfliktien, syntymistä. Kun toiminta on avointa ja kaikki tuntevat olevansa tervetulleita, voidaan vähentää ryhmien välisiä jännitteitä ja edistää yhdenvertaisuutta.

Lasten energisyyden, käyttäytymisen haasteiden ja erityistarpeiden huomiointi

WELLcome- mallissa kaivattiin konkreettisia vinkkejä ryhmänhallintaan ja ohjaamiseen tapauksissa, joissa lapset ovat (yli)energisiä, esiintyy käyttäytymishaasteita tai osallistujilla on

erityistarpeita, jotka vaikuttavat käyttäytymiseen. Esimerkiksi kielivaikeudet (H5) tai pakolais-
taustaisilla lapsilla koetut traumat voivat aiheuttaa keskittymisvaikeuksia, levottomuutta, rajat-
tomuutta tai aggressiivista käyttäytymistä. Kaikki pakolaisuutta kokeneet eivät kärsi stressistä
tai traumasta, mutta tietoisuus niiden vaikutuksista voi olla hyödyllistä pakolaistaustaisten las-
ten ja nuorten kanssa toimiville. Tietoisuuden avulla ymmärrystä voidaan lisätä ja näin kohtaa-
mista parantaa (UNHCR 2019, s. 2–3,5).

WELLcome-mallin sivujen tarkistus

Saimme palautetta, että WELLcome-mallin sivuilta puuttui videolinkki (H2), josta oltiin sivus-
tolla mainittu. Emme kuitenkaan löytäneet itse tätä kyseistä kohtaa sivustolta, joten valitetta-
vasti tämä kehittämiskohde jäi hieman epävarmaksi ja avoimeksi. Pukkari Pop-Up-käsikirjassa
huomasimme ohjeen, joka oli mahdollisesti kirjoitettu väärin tai vaikeasti ymmärrettävä.
Teema numero kolme, osiossa Rekrytointi, löytyi kohta, jossa lukee ”Materiaalit häirintäyh-
dyshenkilönä toimimiseen täältä”, mutta linkkiä materiaaleihin ei ole eikä lause johda toiselle
sivustolle. Nettisivujen ja materiaalin toimivuus ja ohjeiden ymmärrettävyys Pukkari Pop-Up-
käsikirjassa olisi hyvä tarkistaa ja tarvittaessa korjata, jos epäkohtia löytyy.

6.2 Yhteenveto Pukkari Pop-Up-harjoitusten kehittämisestä

Pukkari Pop-Up-harjoitteessa huomasimme mahdollisen kirjoitusvirheen Kunnioituksen
Kenttä -ohjeissa. Lisäksi koimme, että harjoituksia voisi olla enemmän, esimerkiksi jokin draa-
makasvatuksen menetelmä toisi vaihtelua ja syvyyttä kokonaisuuteen. Harjoitteita olisi hyvä
kehittää niin, että niitä voisi soveltaa myös muissa harrastuskonteksteissa, ei pelkästään urhei-
lun parissa. Palautekyselyyn tästä harjoitteesta emme kuitenkaan saaneet ohjaajilta vastauksia,
joten emme pysty arvioimaan heidän kokemuksiaan tai kehitysehdotuksiaan harjoitteen toteu-
tuksesta.

6.3 Tuotoksen esittely

Lopullinen tuotos opinnäytetyössä on kehittämisprosessin aikana tuotettu ja arvioitu WELL-
come-mallin jatkokehitysehdotus, sekä konkreettiset kehittämis ehdotukset ja soveltamisesi-
merkit mallin hyödyntämiseen. Jatkokehitysehdotukset on laadittu Power-Point diaesitykseksi,
johon on koottu kehittämistarpeita ja aiheita, jotka ovat syntyneet opinnäytetyön aineiston ana-

lyysin sekä oman pohdinnan tuloksena. Kehittämisehdotuksissa korostuvat erityisesti harjoitteiden monipuolistaminen lasten vilkkauteen liittyvien rauhoittumis- ja ryhmänhallintataitojen tukemiseksi. Erilaisten taustojen vaikutus lasten käyttäytymisessä huomioidaan tuotoksen kehittämisehdotuksissa; ehdotuksena on lisätä esimerkiksi traumataustaisten lasten kanssa toimivien harrastetoimijoiden osaamista ja ymmärtämistä ja näin edistää kohtaamista. Lisäksi esitetään tarve vahvistaa perheiden välistä luottamusta ja yhteistyötä sekä edistää lasten osallisuutta harrastustoiminnassa.

Tuotoksessa annetaan huomioita Pukkari Pop-Up-harjoitteen kehittämiseksi. Yhtenä ideana on hyödyntää draamakasvatuksen menetelmiä harjoitteiden rikastamiseksi. Lisäksi WELLcome-malliin ehdotetaan kommunikaatiokorttimaisesti rakennettua huoneentaulua tai muuta hyödynnettävää kommunikaatiomateriaalia, joka ei vaadi yhteistä kieltä tai lukutaitoa. Tällainen visuaalinen apuväline voisi tukea hyvän käytöksen, kaverikohtaamisten ja kiusaamisen ehkäisyn periaatteita harrastuksissa. Kommunikaatiokorttien soveltaminen harrastustoimintaan voisi edistää saavutettavuutta, osallisuutta, kiinnostumista, luottamusta ja myönteistä ryhmähenkeä. Näyttökuvat tuotoksesta löytyvät opinnäytetyön liite osiosta (Liite 5).

Konkreettiset kehittämisehdotukset

Tuotoksena syntyi joukko konkreettisia kehittämisehdotuksia, jotka on suunnattu erityisesti tiilajajan ja muiden harrastustoimijoiden käyttöön:

- **Ohjeistuksen selkeyttäminen:** Harjoitteiden ja mallin ohjeet olisi hyvä muotoilla yksiselitteisemmiksi ja helpommin ymmärrettäviksi, jotta ne ovat saavutettavia myös heikommalla kielitaidolla.
- **Perheyhteistyön vahvistaminen:** Malliin voitaisiin lisätä vinkkejä ja toimintatapoja perheiden kohtaamiseen ja mukaan ottamiseen, esimerkiksi kutsumalla vanhemmat tutustumaan toimintaan ja viestimällä selkeästi eri kielillä.
- **Tukihenkilötoiminta:** Suositellaan saattajien hyödyntämistä erityisesti harrastuksen alkuvaiheessa lasten kiinnittymisen tukemiseksi.

- **Kulttuurisensitiivisyyden ja dialogin lisääminen:** Ohjaajille ehdotetaan koulutusta monikulttuurisuuden kohtaamiseen ja konkreettisia toimintamalleja kulttuuristen erityispiirteiden huomioimiseen.
- **Taloudellisen saavutettavuuden tukeminen:** Tiedotetaan tukimuodoista laajemmin ja avustuksista. Harrastustoimijoille hyödynnettäväksi monikielistä ja selkeää materiaalia.
- **Viestinnän kehittäminen:** Viestintämuotoja voitaisiin kehittää visuaalisemmiksi, esimerkiksi kommunikaatiokorttien ja huoneentaulujen avulla, jotta tieto tavoittaa kaikki osallistujat ja heidän perheensä.
- **Palautteen keruun monipuolistaminen:** Ehdotetaan palautteen keruun kehittämistä esimerkiksi suullisilla, visuaalisilla tai digitaalisilla menetelmillä, jotta myös ohjaajien näkemykset saadaan mukaan kehitystyöhön.
- **Kommunikaatiokorttimainen huoneentaulu:** Esimerkkinä tuotoksesta ehdotettiin visuaalista, yhteistä kieltä ja lukutaitoa tukevaa huoneentaulua, jossa esitellään harrastuksen säännöt, hyvän käytöksen ja kaverikohtaamisen periaatteet. Tämä tukee saavutettavuutta, osallisuutta ja ryhmään kiinnittymistä.
- **Harjoitevalikoiman laajentaminen:** Ehdotettiin lisää draamakasvatuksen ja tunnetaitojen harjoitteita, jotka soveltuvat myös muihin harrastuskonteksteihin kuin urheiluun.

7 JOHTOPÄÄTÖSLUKU

7.1 Kuvaus opinnäytetyön ja tuotoksen suhteesta, tietoperustan ja aineiston vaikutus lopulliseen tuotokseen

Opinnäytetyön ja lopullisen tuotoksen suhde rakentuu tietoperustan ja kerätyn aineiston vuorovaikutuksesta. Opinnäytetyön tavoitteena oli WELLcome-mallin jatkokehittäminen ja arviointi, ja tämän pohjalta tuotettiin konkreettisia kehittämissuhteita sekä mallin soveltamisesimerkkejä tilaajan ja muiden toimijoiden käyttöön. Tietoperusta muodostui kotoutumisen, osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja harrastustoiminnan saavutettavuuden teorioista ja tutkimuksista, jotka loivat käsitteellisen pohjan kehittämistyölle. Näiden teoreettisten lähtökohtien avulla tunnistettiin osallistumisen esteitä, kuten taloudelliset, kielelliset ja kulttuuriset haasteet, sekä perusteltiin harrastustoiminnan merkitystä maahan muuttaneiden lasten ja nuorten kotoutumisessa ja hyvinvoinnissa.

Aineistonkeruussa hyödynnettiin puolistrukturoituja teemahaastatteluita, toiminnallisen harjoitteen (Pukkari Pop-Up) kokeilua sekä palautekyselyjä. Haastatteluista saatiin monipuolista tietoa siitä, miten WELLcome-mallin teemoja toteutetaan eri toimintaympäristöissä ja millaisia kehittämistarpeita kentällä havaitaan. Toiminnallinen kokeilu ja palautekyselyt puolestaan tarjosivat suoraa käyttäjäpalautetta mallin käytännön sovellettavuudesta ja harjoitteiden toimivuudesta lapsiryhmässä. Näiden aineistojen analyysi tehtiin teemoittelemalla, mikä mahdollisti sekä käytännön että teoreettisten havaintojen yhdistämisen.

Tietoperustan ja aineiston vuorovaikutus näkyy lopullisessa tuotoksessa: kehittämissuhteet ja mallin jatkokehitystarpeet pohjautuvat sekä teoreettisiin käsitteisiin että käytännön havaintoihin. Esimerkiksi saavutettavuuden ja perheyhteistyön merkitys nousivat esiin sekä kirjallisuudessa että haastatteluissa, ja nämä teemat konkretisoitiin tuotoksessa selkeiksi toimenpide-ehdotuksiksi. Samoin palautekyselyjen tulokset ohjasivat harjoitteiden ohjeistuksen selkeyttämistä ja palautteenkeruun kehittämistä. Tuotoksessa yhdistyvät siis alan ajankohtainen tutkimustieto, käytännön kokeilujen havainnot ja suora asiakaspalaute, mikä tekee siitä sovellettavan työkalun tilaajalle ja laajemmalle harrastuskentälle.

7.2 Hyödynnettävyys tilaajalle ja jatkotoimenpiteet

Tilaaja voi hyödyntää opinnäytetyön tuottamaa materiaalia monipuolisesti esimerkiksi ohjaajien ja vapaaehtoisten koulutuksessa, jossa saatua palautetta voidaan käyttää toiminnan kehittämiseen. Kehittämisehdotukset tukevat mallin laajentamista ja soveltamista myös muihin harrastusmuotoihin, mikä mahdollistaa toimivien käytäntöjen jakamisen laajemmalle. Lisäksi tilaaja voi jatkaa palautteen keruuta ja kehittämistyötä hyödyntäen opinnäytetyössä esiteltyjä menetelmiä ja materiaaleja, mikä edistää jatkuvaa toiminnan parantamista ja mallin vaikuttavuuden arviointia.

7.3 Pohdinta

WELLcome-mallin jatkokehittäminen ja sen käsikirjan harjoitteiden kokeilu osoittivat, että mallin arvopohja, konkreettiset työkalut ja osallisuutta tukeva rakenne ovat toimivia lähtökoh-
tia, kun tavoitteena on madaltaa maahan muuttaneiden ja pakolaistaustaisten lasten ja nuorten osallistumisen kynnystä urheiluseuratoiminnassa. Onnistumista tukee se, että sekä haastatellut asiantuntijat että harjoituksiin osallistuneet lapset kokivat mallin tuovan lisäarvoa ja uusia näkökulmia ohjaajien työhön sekä ryhmän yhteishengen rakentamiseen. Malli on auttanut seuroja ja ohjaajia tunnistamaan osallistumisen esteitä ja kehittämään toimintaa yhdenvertaisemmaksi ja saavutettavammaksi.

Kehittämistyön vahvuutena voidaan pitää monimenetelmäistä ja läpinäkyvää otetta: haastatellut, toiminnallinen kokeilu ja palautekyselyt mahdollistivat ilmiön tarkastelun useasta eri näkökulmasta. Tämä lisäsi tulosten luotettavuutta ja antoi kattavan kuvan mallin vahvuuksista ja kehittämiskohteista. Aineiston analyysissä hyödynnettiin teemallista analyysia, mikä mahdollisti olennaisten ilmiöiden esiin nostamisen ja kehittämisehdotusten perustelemisen. Työssä huomioitiin myös eettisyys ja osallistujien anonymiteetti, mikä on erityisen tärkeää lasten ja nuorten parissa tehtävässä kehittämistyössä.

Kehittämistyön rajoitteita olivat muun muassa ohjaajilta saadun palautteen puuttuminen sekä se, että kokeilu toteutettiin vain yhdessä toimintaympäristössä. Tämä rajoittaa tulosten yleistettävyyttä, mutta toisaalta mahdollisti syvällisemmän tarkastelun ja aitojen kehittämistarpeiden tunnistamisen. Lisäksi osa harjoitteista ja ohjeistuksista osoittautui vaikeaselkoisiksi, mikä korostaa selkeän ja saavutettavan materiaalin tarvetta. Myös palautteen keruun monipuolistaminen ja ohjaajien osallistaminen kehittämistyöhön nousivat tärkeiksi jatkokehityskohteiksi.

Tulosten jalkauttaminen tilaajan toimintaan voi alkaa heti. WELLcome-mallin kehitysideoita ja uudet soveltamisesimerkit ovat tilaajan hyödynnettävissä, ja niitä voidaan käyttää ohjaajien koulutuksessa, perheyhteistyön vahvistamisessa sekä viestinnän ja saavutettavuuden parantamisessa.

7.4 Tilaajan palaute opinnäytetyöstä ja tuotoksesta:

Opinnäytetyön tekijät onnistuivat tunnistamaan WELLcome-hankkeen tilaajan tarpeet ja kehittämiskohteet. He käsitelivät lasten ja nuorten liikunta- ja urheiluharrastamisen merkitystä osana laajempaa yhteiskunnallista kokonaisuutta, ja opinnäytetyön tietoperusta nähtiin ajankohtaisena ja relevanttina. Käsitellyt teemat ja käsitteet tukivat hyvin ymmärrystä harrastamisen roolista hyvinvoinnin ja kotoutumisen edistäjänä.

Kehittämisehdotukset perustuivat huolellisesti valittuihin menetelmiin ja työskentelytapoihin. Tekijät syventyivät erityisesti WELLcome-mallin Pukkari Pop Up -harjoitteeseen, testasivat sitä käytännössä ja hyödynsivät sekä omia ohjaajakokemuksiaan että osallistujilta kerättyä palautetta. Näiden pohjalta syntyi käytännönläheisiä ehdotuksia harjoitteen ohjeistuksen selkeyttämiseksi ja palautteenkeruun kehittämiseksi.

Asiantuntijahaastattelujen osalta tilaaja arvosti, että haastateltavat perehdytettiin malliin etukäteen, mikä mahdollisti syvällisemmät kehittämissideat ja tuki mallin levittämistä. Haastattelut antoivat vahvan pohjan kehittämisehdotuksille.

Opinnäytetyössä tunnistettiin useita kehittämiskohteita, joiden avulla WELLcome-mallia voidaan vahvistaa vastaamaan entistä paremmin ohjaajien ja harrastajien tarpeita. Tilaajalle saatu positiivinen palaute oli tärkeä tunnustus hankkeessa tehdyn kehittämistyön merkityksellisyydestä ja siitä, että mallissa on jo valmiiksi toimivia elementtejä.

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi seitsemän konkreettista kehittämisehdotusta, jotka tukevat mallin saavutettavuuden ja osallisuuden parantamista. Ehdotukset liittyvät muun muassa ohjeistusten selkeyttämiseen, perheyhteistyön vahvistamiseen, tukihenkilötoiminnan hyödyntämiseen, kulttuurisensitiivisyyden lisäämiseen, viestinnän kehittämiseen ja palautteenkeruun monipuolistamiseen.

Tilaaaja aikoo hyödyntää monia ehdotuksia esimerkiksi koulutus- ja materiaalisällöissä. Joitakin teemoja, kuten perheyhteistyötä, on jo huomioitu mallissa. Osassa ehdotuksista tilaaja olisi kaivannut lisää konkretiaa, erityisesti kulttuuristen erityispiirteiden huomioimisessa ja rasismin ehkäisyssä.

Kokonaisuutena opinnäytetyö vastasi erinomaisesti tilaajan tarpeeseen ja osoitti, miten hankkeen tuloksia voidaan jatkojalostaa kehittämistyön avulla. (Sjöstrand Janina, Humanistinen Ammattikorkeakoulu, 2025).

Palaten työn alussa esiteltyyn näkökulmaan voidaan todeta, että kehittämistyö voi tuottaa esimerkkinsä kautta arvokasta ja laajasti sovellettavaa tietoa koko alan käyttöön. WELLcome-mallin jatkokehittäminen ja kokeilu osoittavat, että perustellut kehittämissuositukset voivat monipuolistaa ymmärrystä kotoutumista, osallisuutta ja yhdenvertaisuutta tukevista toimintamalleista. Työn yleinen merkitys näkyy siinä, että se tarjoaa konkreettisia ratkaisuja ja uusia ideoita koko harrastuskentälle – ei vain urheiluseuroille, vaan myös muille lasten ja nuorten parissa toimiville tahoille. Työ vastasi myös tavoitteeseen, että Wellcome-malli sai tunnettavuutta esitelyiden ja harjoitteen testauksen kautta.

LÄHTEET

- Alusta! (2019). Vähävaraisen lapsen harrastus on oikeus ja investointi. <https://tuni.fi/alusta-lehti/2019/01/31/vahavaraisen-lapsen-harrastus-on-oikeus-ja-investointi/>
- Berry, J. W. (2006a). Stress perspectives on acculturation. In D. L. Sam & J. W. Berry (Eds.), *The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology* (pp. 43–57). Cambridge University Press.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2008). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino.
- Finlands Svenska Idrott. (2024). WELLcome model. Viitattu 25.2.2025. <https://idrott.fi/wellcome-model/>
- Finlands Svenska Idrott. (2025a). Create a More Inclusive Sports Club with the WELLcome Model. Viitattu 25.2.2025. <https://idrott.fi/create-a-more-inclusive-sports-club-with-the-wellcome-model/>
- Gasche, M. (2022, 8. elokuuta). Urheiluharrastusten hinta pitää monet maahanmuuttajaperheiden lapset poissa pelikentiltä – mutta raha on vain yksi syy. Helsingin yliopisto. Viitattu 15.4.2025. <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/kulttuuri/urheiluharrastusten-hinta-pitaa-monet-maahanmuuttajaperheiden-lapset-poissa-pelikentilta-mutta-raha-vain-yksi-syy>
- Halonen, M. (2021). Liikunta auttaa kotoutumaan. EPALÉ – Electronic Platform for Adult Learning in Europe. Viitattu 12.4.2025. <https://epale.ec.europa.eu/fi/blog/liikunta-auttaa-kotoutumaan>
- Harrastamisen Suomen malli. (2021). Saavutettavuusopas. https://harrastamisuomenmalli.fi/wp-content/uploads/2021/06/saavutettavuusopas_opas_web1.pdf
- Harrastamisen Suomen malli. (n.d.). Saavutettavampi harrastus -merkki. Saatavilla: <https://harrastamisuomenmalli.fi/materiaalipankki/saavutettavuus-esteettomyys/harrastusmerkki/>
- Hassi, L., Kumpulainen, L., & Sipilä, J. (2015). Kokeilukulttuurin käsikirja. Sitra.
- Hassi, L., Moilanen, S., & Ritalahti, J. (2015). *Palvelujen kehittäminen*. Helsinki: Sanoma Pro.
- Helsingin kaupunki. (2025). Avustuksen myöntäminen, alueellisen harrastamisen tukeminen 2025, liikuntapalvelukokonaisuus. Päätös HEL 2025-006668. Viitattu 9.5.2025. <https://paatokset.hel.fi/fi/asia/hel-2025-006668?paatos=17092e15-f7de-450b-87c2-42f7fceaefc6>
- Hiltunen, M. (2025). Yhteisöllisyys kannattelee lasta ja nuorta. SOS-Lapsikylä. Viitattu 14.4.2025. <https://www.sos-lapsikylya.fi/blog/2025/01/10/yhteisollisyys-kannattelee-lastaja-nuorta/>
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. (n.d.). Tietoa Humakista. Viitattu 25.2.2025. <https://www.humak.fi/tietoa-humakista/>
- Idrott rf. (2025). Pukkari Pop-Up: Vahvista joukkueen yhteispeliä. Helsinki: Idrott rf.
- Idrott rf. (2025). Teema 5: Pukkari Pop-up. Viitattu 1.4.2025. <https://idrott.fi/teema-5-pukkari-pop-up/>
- Juhila, K. (2024). Teemoittelu. Tietoarkisto. Viitattu 18.4.2025. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menitelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>
- KEHA-keskus. (2025). Kotoutumisen edistäminen. Viitattu 22.3.2025. <https://www.keha-keskus.fi/kotoutumisen-edist%C3%A4minen>
- Kehitysvammaisten Tukiliitto ry. (n.d.). Vammaisen lapsen oikeudet. Saatavilla: <https://www.tukiliitto.fi/tuki-ja-neuvot/perus-ja-ihmisoikeudet/vammaisen-lapsen-oikeudet/>
- Kotoutuminen.fi. (2024). Järjestöt ja kotoutuminen. <https://kotoutuminen.fi/omakotoutuminen/jarjestot>

- Laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023). Viitattu 22.3.2025. <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/2023/681>
- Lapsenoikeudet.fi. (n.d.). Yhdenvertaisuus ja syrjinnän kieltö. Saatavilla: <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaa-lasten-ihmisoikeudet/sopimuksen-yleisperiaatteet/yhdenvertaisuus-ja-syrjinnan-kieltö/>
- Lastenkulttuuri.fi. (2025). Jokaisella lapsella on oikeus kulttuuriin ja taiteisiin. Saatavilla: <https://lastenkulttuuri.fi/jokaisella-lapsella-on-oikeus-kulttuuriin-ja-taiteisiin/>
- Lastenkulttuuri.fi. (2025). Saavutettava Harrastamisen Suomen malli. <https://lastenkulttuuri.fi/hankkeet/saavutettava-harrastamisen-suomen-malli/>
- Mattila, N. (2018). Urheilussa tärkeintä ovat kaverit. Sitra. <https://www.sitra.fi/artikkelit/urheilussa-tarkeinta-ovat-kaverit/>
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. (2020). Kaverisuhteilla suuri merkitys lasten urheiluharrastuksissa. Viitattu 13.4.2025. <https://www.mll.fi/tiedotteet/kaverisuhteilla-suuri-merkitys-lasten-urheiluharrastuksissa/>
- MIELI Suomen Mielenterveys ry. (2022). Urheilun merkityksellisyys ja mielen hyvinvoinnin tukeminen juniorivalmennuksessa [Podcastin tekstivastine]. Nuori mieli urheilussa. Viitattu 13.4.2025. <https://mieli.fi/podcastit/urheilun-merkityksellisyys-ja-mielen-hyvinvoinnin-tukeminen-juniorivalmennuksessa/>
- MW Editing. (2024). Importance of ethics in research. <https://www.mwediting.com/importance-of-ethics-in-research/>
- Naantalın kaupunki. (n.d.). Harrastuskummi. Viitattu 21.4.2025. <https://www.naantali.fi/fi/hyvinvointi-ja-harrastukset/sun-harrastus-kouluikaisten-toimintaa/harrastuskummi>
- Nivala, E., & Ryyänen, S. (2013). Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja*, 14, 9–14.
- Nuorisotutkimus.fi. (2023). Liikunnan ja urheilun yhdenvertaisuuteen on pitkä matka. <https://nuorisotutkimus.fi/nakokolma37>
- Ojasalo, K., Moilanen, T., & Ritalahti, J. (2015). *Kehittämistyön menetelmät*. Helsinki: Sanoma Pro.
- Opetushallitus. (2025). Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2022. Viitattu 22.3.2025. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Kotoutumiskoulutuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2022_1.pdf
- Perplexity AI. (2025). <https://www.perplexity.ai/>
- Rastas, A. (2007). Rasismi lasten ja nuorten arjessa. Tampere University Press ja tekijä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisu 78.
- Saukkonen, P. (2010). *Kotouttaminen ja kulttuuripolitiikka*. Cupore.
- Saukkonen, P. (2020). *Kotoutuminen kaupungissa. Kokonaiskuva ulkomaalaistaustaisista Helsingissä vuonna 2020*. Helsingin kaupunki.
- Saukkonen, P. (2023). *Suomi omaksi kodiksi. Kotouttamispolitiikka ja sen kehittämismahdollisuudet*. Gaudeamus.
- Saukkonen, P. & Weide, M. (2013). *Kotoutuminen ja harrastustoiminta*. Teoksessa: *Maahanmuuttajat ja liikunta*.
- Saavutettavampi harrastus -suositukset. (n.d.). Saatavilla: <https://www.saavutettavaharrastus.fi/tietoa-suosituksista/>
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2015). *Research methods for business students* (7th ed.). London: Pearson Education.
- Sjöstrand, Janina (2025). *Tilaaajan tarkennus tietoperustaan opinnäytetyötä varten*. Viitattu 9.5.2025.

- Spaaij, R., Broerse, J., Oxford, S., Luguetti, C., McLachlan, F., McDonald, B., Klepac, R., Lymbery, M., Bishara, A., & Pankowiak, K. (2019). Sport, Refugees, and Forced Migration: A Critical Review of the Literature. *Frontiers in Sports and Active Living*, 1, 47. <https://doi.org/10.3389/fspor.2019.00047>
- Spaaij, R., Magee, J., & Jeanes, R. (2014). *Sport and Social Exclusion in Global Society*. London: Routledge.
- SUEK. (2020). Samalla viivalla? Selvitys liikunnan ja urheilun tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta Suomessa. <https://suek.fi/wp-content/uploads/2020/06/Samalla-viivalla.-Selvitys-liikunnan-ja-urheilun-tasa-arvosta-ja-yhdenvertaisuudesta-Suomessa.pdf>
- Suomen Olympiakomitea. (2023). Onnistuneen kohtaamisen askelmerkit. <https://idrott.fi/app/uploads/sites/16/2024/12/onnistuneen-kohtaamisen-askelmerkit.pdf>
- Suomen Punainen Risti. (2025). Punaisen Ristin tutkimus: suuri enemmistö pitää tärkeänä, että lasten ja nuorten kokemaan rasismiin puututaan – alle neljännes on puuttunut siihen. Viitattu 28.3.2025. <https://www.punainenristi.fi/uutiset/2025/punaisen-ristin-tutkimus-puuttumisesta-lasten-ja-nuorten-kokemaan-rasismiin/>
- Sutinen, A. (2025, 20. helmikuuta). Yhteisöllisyys Espoossa – Miten rakennamme yhdessä? Jalkapallo Akatemia. Viitattu 13.4.2025. <https://www.jalkapalloakatemia.fi/yhteisollisyys/>
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (2025). Lasten ja nuorten mielen hyvinvointi. Viitattu 28.3.2025. <https://thl.fi/aiheet/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/lasten-ja-nuorten-mielen-hyvinvointi>
- THL. (n.d.). Vammaisen lapsen oikeudet. Saatavilla: <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/vammaisen-lapsen-oikeudet>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Tulensalo, H., Kalliomäki, R., & Laimio, J. (toim.). (2021). *Kohti lapsen näköistä osallisuutta. Pelastakaa Lapset ry*.
- UNHCR. (2019). Opas stressistä ja traumasta kärsivien pakolaislasten opetukseen. Suomen Pakolaisapu. (s. 2–3,5). https://pakolaisapu.fi/wp-content/uploads/2019/10/UNHCR_glo-baalikasvatus_Opas_stressista_ja_traumasta_karsivien_pakolaislasten_opetukseen.pdf
- UNICEF. (n.d.). Lapsen oikeuksien sopimuksen koko teksti. Saatavilla: <https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/lapsen-oikeuksien-sopimuksen-koko-teksti/>
- Vilka, H. (2021a). *Tutki ja kehitä*. Helsinki: Tammi.
- Weide, Marjukka & Saukkonen, Pasi (2013). Maahanmuuttajien poliittinen osallistuminen. Teoksessa Martikainen, Saukkonen & Säävälä (toim.), *Muuttajat. Kansainvälinen muutto-liike ja suomalainen yhteiskunta*. (s. 272–273).
- WELLcome. (2024). WELLcome – Hyvinvointia ja kotoutumista urheilun avulla -hanke. Viitattu 25.2.2025. <https://idrott.fi/wellcome-suomeksi/>
- Zacheus, T., Koski, P., Rinne, R., & Tähtinen, J. (2012). Maahanmuuttajat ja liikunta. Liikuntasuhteen merkitys kotoutumiseen Suomessa. *Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisu A: 212*. https://www.researchgate.net/publication/329170839_Maahanmuuttajat_ja_liikunta_Liikuntasuhteen_merkitys_kotoutumiseen_Suomessa

LIITTEET

WELLcome-mallin esittely (Liite 1)

WELLcome-projekti

- WELLcome-hanke toteutettu ajalla 01.07.2022 – 31.12.2024.
- WELLcome – Hyvinvointia ja kotoutumista urheilun avulla -hankkeessa kehitettiin innovatiivisia ja tehokkaita toimintamalleja pakolaisten integroimiseksi ja sitouttamiseksi yhteiskuntaan urheilun ja liikunnan avulla. Hankkeessa Finlands Svenska Idrott (FSI) ja Humanistinen Ammattikorkeakoulu (Humak) edistivät yhdessä urheiluseurojen ja vastaanottokeskusten kanssa liikuntamahdollisuuksia maahanmuuttaja- ja pakolaistaustaisille lapsille ja nuorille.
- Edistetty maahanmuuttaneiden ja pakolaistaustaisten lasten ja nuorten (7-16v.) osallistumista urheiluseurojen toimintaan.
- WELLcome-hankkeessa koulutettu urheiluseurojen toimihenkilöitä, kuten valmentajia ja joukkueenjohtajia mm. moninaisuuden kohtaamisessa ja arvostamisessa, sekä yhdenvertaisen että saavutettavan seuran kehittymistä.

Lähde: <https://idrott.fi/wellcome-suomeksi/>
<https://www.humak.fi/hankkeet/wellcome/>

WELLcome-projektin tavoitteita

- Hankkeessa on haluttu vahvistaa kotoutumista edistävien tahojen (esim. järjestöjä) ja urheiluseurojen välistä yhteistyötä.
- Hankkeen päätavoite on luoda uusia ja innovatiivisia toimintamalleja sekä kansallisesti että kansainvälisesti, nuorten maahanmuuttaneiden liikunnan edistämiseksi.
- Lisätä maahanmuuttaneiden ja pakolaisten lasten ja nuorten (7-16v) liikuntamahdollisuuksia
- Kehittää uusia ja vaikuttavia toimintamalleja pakolaisten ja maahanmuuttaneiden kotoutumiseen urheilun avulla Suomessa
- Tarjota liikuntaseurojen ja -yhdistysten johdolle, valmentajille, joukkuejohtajille ja vapaaehtoisille mahdollisuuksia lisätä osaamistaan monimuotoisuuden edistämiseksi
- Toimintamalleja levitetään valtakunnallisesti kaikille FSI:hen kuuluille urheiluseuroille ja hyviä käytäntöjä levitetään kansainvälisesti

Lähde: <https://www.humak.fi/hankkeet/wellcome/>

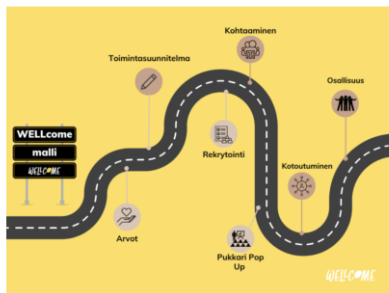
WELLcome-malli

- WELLcome-projektin puitteissa kehitetty vaiheittainen malli, jonka avulla urheiluseuroista voidaan tehdä entistä inklusiivisempia yhteisöjä, joissa jokainen, taustasta riippumatta, tuntee itsensä tervetulleeksi.
- WELLcome-malli tarjoaa käytännön vinkkejä ja menetelmiä, jotka auttavat seuraa tarjoamaan turvallisempaa, kunnioittavampaa ja osallistavampaa toimintaa.

(Huom! Tekstitys saatavilla videon videon asetuksissa.)

Lähde: <https://idrott.fi/wellcome-malli/>

MALLIN 7 TEEMAA

- **Yhteisen arvopohjan luominen:** Seurat voivat luoda yhteisiä arvoja, jotka edistävät monimuotoisuutta ja yhteisöllisyyttä
- **Toimenpidesuunnitelma:** Kehitystyöhön liittyvät vinkit ja suunnitelmat, jotka auttavat seuroja kehittämään
- **Rekrytointi:** Uusien jäsenten ja vapaaehtoisten rekrytointi maahanmuuttajataustaisten parista
- **Kohtaaminen:** Paremmat kohtaamisen askelmerkit, jotka parantavat vuorovaikutusta ja kunnioitusta
- **Pukkari Pop-Up:** Työkalut joukkueen yhteispelin vahvistamiseen, kommunikaatioon ja kunnioituksen lisäämiseen
- **Kotoutuminen:** Urheilun rooli maahan muuttaneiden lasten ja nuorten toimijuuden ja kotoutumisen edistämiseksi
- **Osallisuus:** Harrastajien osallistaminen toimintaan, kuten jäsenpalautteen kerääminen, harrastajien edustus hallinnossa ja monikulttuurisuuden huomioon ottaminen

Puolistrukturoidun temahaastattelun kysymykset H1, H2, H3, H4 (Liite 2)

Haastattelu

Teemat:

- **Saavutettavuus ja yhdenvertaisuus**

- Miten olette edistäneet & huomioineet näitä teemoja toiminnassanne?
- Miten nämä teemat toteutuvat toiminnassanne tällä hetkellä?
- Millaisiin haasteisiin olette törmänneet näihin teemoihin liittyen?

- **Moninaisuus toiminnassa**

- Näkykö moninaisuus teillä osallistujissa, ohjaajissa, vanhempien osallistumisessa?

- **Osallisuus**

- Miten toiminnassanne edistetään eri taustoista tulevien lasten ja vanhempien osallisuutta ja vaikuttamisen mahdollisuuksia?

• **Avoimet kommentit:**

Haastattelukysymykset H5 (Liite 3)

WELLcome-malli

- Miten WELLcome malli on hyödyttänyt seuraanne?
- Ovatko tulokset olleet mitattavia? (esimerkiksi onko tullut uusia jäseniä, palaute jne.)
- Kaipaako malli mielestäsi jatkokehittämistä, millaista?
- Mikä mallissa on hyvää ja toiminut hyvin?

Urheiluseuratoiminnan saavutettavuuden haasteet:

- Millaisia haasteita on esiintynyt, mikä kaipaasi kehittämistä?
- Millaisiin haasteisiin olette löytäneet ratkaisuja, ja jos kyllä millaisia?
- Millaista yhteistyötä teette perheiden kanssa?
- Kaipaisitteko jollakin osa-alueella lisä koulutusta/tukea/osaamista seurana?

Omat vinkit saavutettavuuden ja osallisuuden lisäämiseen:

Avoimet kommentit:

Palautteen keruu kysymykset H1,H2,H3,H4 (Liite 4)

Palautteen keruu WELLcome mallista

- Voisiko WELLcome mallin käytöstä olla hyötyä toiminnassanne/työssänne Liikuntapalveluissa?
- Sopisiko malli mielestänne sellaisenaan käytettäväksi toiminnassanne?
- Mistä asioista piditte mallissa?
- Millaista kehittämistä/soveltamista malli mielestänne kaipaa?
- Millaisiin kehittämistarpeisiin/haastattelun aiheisiin liittyviin haasteisiin malli ei mielestänne vastaa?

Avoim palaute:

Pukkari Pop-Up kokeilun Liitteet (Liite 5)

(Huom! visuaalinen lopputulos erosi hieman tästä, väritimme vastauksia muun muassa liikenne valojen väreillä.)

Palautekysely harjoitteesta lapsille:

YMPYRÖI YKSI VASTAUS, VÄÄRIÄ VASTAUKSIA EI OLE!

1. Oliko harjoitukseen kiva osallistua?

😊 Kyllä

😐 Ehkä

😞 Ei

2. Oliko harjoitukseen helppo osallistua?

😊 Kyllä

😐 Ehkä

😞 Ei

3. Saitko uusia kavereita?

😊 Kyllä

😐 Ehkä

😞 Ei

4. Toivoisitko tämän kaltaisia harjoituksia enemmän?

😊 Kyllä

😐 Ehkä

😞 Ei

Tuotoksen tavoitteet

- Tavoitteena arvioida WELLcome-mallin toimivuutta ja koota tilaajalle kehittämisehdotuksia.
- Väittää tilaajalle palautetta WELLcome-mallista.
- Tuottaa kehittämisehdotuksia Pukkarin Pop-Up-harjoitukseen.
- Mallin tunnettavuuden lisääminen alalle esittelyiden avulla.

Saavutettavuus

- Osallistujat kaipasivat neuvoja siihen, miten tavoittaa osallistujat paremmin (mm. viestintä) sekä vinkkejä tilanteisiin, jossa harrastuksen sijainti koetaan haastavana tai liian kaukaisena.
- Kehittämisehdotus: - Harrastustoimijoille tietoa motivaatiotekijöistä. - Harrastukseen sitoutumisen ja kiinnittymisen tukeminen. - Osallistumisen kynnyksen madaltaminen erityisesti harrastuksen alkuvaiheessa esimerkiksi saattajan avulla. - Tietoa taloudellisista tukimuodoista eri kielillä. - Teknologian hyödyntäminen kielellisen saavutettavuuden lisäämiseksi. - Oman materiaalipankin ja käyttöohjeiden luominen kommunikoinnin tueksi.

Kielellinen saavutettavuus

- Kielelliseen saavutettavuuteen ja viestintään kaivattiin vielä laajemmin ja konkreettisemmin vinkkejä.
- Kehittämisehdotukset: - Tietoa taloudellisista tukimuodoista eri kielillä. - Teknologian hyödyntäminen kielellisen saavutettavuuden lisäämiseksi. - Oman kommunikaatiomateriaalien ja käyttöohjeiden luominen kommunikoinnin tueksi. - Kommunikaatiokorttimaisesti rakennettua huoneentaulu, joka ei vaadi yhteistä kieltä tai lukutaitoa voisi olla hyödyllinen.

Sosiaalinen tuki ja luottamus

- Kaverisuhteiden puute kasvattaa kynnystä (MLL, 2020).
- Luottamuksen rakentaminen perheiden ja harrastustoimijoiden välillä.
- Kehittämisehdotukset: -Saattajien tai muiden vastaavien avustajien/tuikhenkilö roolin benchmarkkaus. -Vinkkejä siihen miten luottamusta voidaan vahvistaa perheiden kanssa. - Lisää konkreettisia esimerkkejä siitä, mitä on hyvä kohtaaminen ja miten sitä voidaan toteuttaa.

Kulttuurisensitiivisyys, verkostot ja yhteisöt

- Esteet voivat liittyä kulttuuriin tai vakaumukseen. Jos osallistumisen esteet liittyvät esimerkiksi kulttuuriin tai vakaumuksellisiin syihin, tarvitaan laajempaa yhteistyötä ilmioon liittyen eri verkostojen ja yhteisöjen välillä.
- Kehittämisehdotus: - Koulutusta ohjaajille. - Avointen keskustelujen lisääminen eri yhteisöjen, toimijoiden ja verkostojen välillä. - Verkostokarttojen hyödyntäminen. - Yhdistysten ja muiden toimijoiden hyödyntäminen asiantuntijoina, kun halutaan tutkia kulttuurisia ilmiöitä, joilla voi olla vaikutuksia harrastamisen osallistumisen esteisiin.

Ryhmäytyminen ja turvallinen ilmapiiri

- Matalan kynnyksen toiminnassa ryhmäytyminen haastavaa. Miten lasten osallisuutta ja turvallista ilmapiiriä voidaan edistää toiminnassa, jossa osallistujat vaihtelevat?
- Kehittämisehdotukset: - Toistuvat rakenteet. - Yhteiset pelisäännöt, - Lisää kehittämisideoita ja testausta kaivattaisiin.

Vinkkejä ohjaamiseen ja kohtaamiseen

- Tarvetta ohjeille lasten käyttäytymisen ja erityistarpeiden huomioimiseen.
- ymmärtämisen ja kohtaamisen parantamiseksi.
- Kehittämisehdotukset: - Koulutusmateriaalia harrastustoimijoille erilaisista taustoista tulevien lasten pakolaisuuteen liittyvät ilmiöt voivat näkyä ohjaamistyössä ja käyttäytymisessä. - Esimerkiksi pakolaistaustaisilla lapsilla trauman ja stressin mahdolliset vaikutukset, kielitaidon puutteen vaikutukset. (UNHCR 2019.) - Käytännön vinkkejä ohjaamiseen yleisesti.

Materiaalin toimivuus ja Pukkari Pop-Up-käsikirjan kehittäminen

- Saimme palautetta sivustojen linkkien toimivuudesta.
- Koimme itse haasteita Pukkari Pop-Up-harjoitteen ohjeen ymmärtämisessä.
- Kehittämisehdotukset: - Sivustojen toimivuuden tarkastus; linkkien toimivuuden tarkistaminen. - Pukkari Pop-Up-käsikirjan "Kunniotuksen" harjoitteen ohjeiden tarkastus; onko ohjeet kirjoitettu oikein, tarvitaanko selvennystä? - Harjoitteiden lisääminen Pukkari Pop-Up-käsikirjaan, esimerkiksi draamakasvatuksen menetelmiä hyödyntäen ja jotain, mikä voisi auttaa joko energian purkamisessa tai rauhoittumisessa.

Lähteet

- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. (2020). Kaverisuhteilla suuri merkitys lasten urheiluharrastuksissa. <https://www.mll.fi/tiedotteet/kaverisuhteilla-suuri-merkitys-lasten-urheiluharrastuksissa/>
- UNHCR. (2019). Opas stressistä ja traumasta kärsivien pakolaisten opetukseen. Suomen Pakolaisapu. https://pakolaisapu.fi/wp-content/uploads/2019/10/UNHCR_globaalikasvatus_Opas_stressista_ja_traumasta_karsivien_pakolaisten_opetukseen.pdf
- Tuotoksen tekemisessä on hyödynnetty tekoälyä (ChatGPT 2025).

Tilaaajan palaute (Liite 6)

Tilaaajan palaute opinnäytetyöstä ja tuotoksesta

Opinnäytetyön tekijät, Tinja ja Jatta, ovat onnistuneesti tunnistaneet tilaaajan tarpeet ja toiveet WELLcome-hankkeessa kehitetyn WELLcome-mallin jatkokehittämiseksi. He ovat opinnäytetyössään sitoneet asiantuntevasti lasten ja nuorten liikunta- ja urheiluharrastamisen merkityksen osaksi laajempaa yhteiskunnallista kontekstia. Opinnäytetyön tietoperusta on tilaaajan näkökulmasta ajankohtainen ja relevantti – käsitellyt teemat ja valitut käsitteet tukevat ymmärrystä harrastamisen mahdollisuuksista hyvinvoinnin ja kotoutumisen edistäjänä.

Opinnäytetyön kehittämis ehdotukset saavat painoarvoa valittujen menetelmien ja työskentelytapojen ansiosta. Tinja ja Jatta perehtyivät tarkemmin yhteen WELLcome-mallin harjoitteeseen, Pukkari Pop Upiin, ja testasivat sitä käytännössä. Heidän omat ohjaajakokemuksensa sekä osallistujilta kerätty palaute ovat olleet arvokkaita aineksia kehittämistyössä. Näiden pohjalta he ovat laatineet käytännönläheisiä ehdotuksia harjoitteen ohjeistuksen selkeyttämiseksi ja palautteenkeruun kehittämiseksi.

Asiantuntijahaastattelujen osalta tilaaja arvostaa erityisesti sitä, että haastateltavat pyydettiin perehtymään WELLcome-malliin etukäteen. Tämä edesauttoi mallin levittämistä ja mahdollisti syvällisemmät kehittämisideat sen sisältöön. Haastattelut antoivat vahvan ja luotettavan pohjan kehittämis ehdotuksille.

Opinnäytetyön kautta Tinja ja Jatta ovat tunnistaneet useita keskeisiä kehittämis kohteita, joiden avulla WELLcome-mallia voidaan vahvistaa vastaamaan entistä paremmin ohjaajien ja harrastajien tarpeita. Tilaajalle saatu positiivinen palaute oli tärkeä tunnustus kahden vuoden hankkeessa tehdyn kehittämistyön merkityksellisyydestä ja siitä, että WELLcome-malli sisältää jo valmiiksi relevantteja ja toimivia elementtejä.

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi seitsemän konkreettista kehittämis ehdotusta, jotka tukevat mallin saavutettavuuden ja osallisuuden parantamista. Ehdotukset liittyvät muun muassa ohjeistusten selkeyttämiseen, perheyhteistyön vahvistamiseen, tukihenkilötoiminnan hyödyntämiseen, kulttuurisensitiivisyyden lisäämiseen, viestinnän kehittämiseen ja palautteenkeruun monipuolistamiseen.

Monet kehittämis ehdotukset tuovat uusia ja arvokkaita näkökulmia, joita tilaaja aikoo hyödyntää jatkossa esimerkiksi koulutus- ja materiaalisisällöissä. Joitakin teemoja, kuten perheyhteistyön vahvistamista, on kuitenkin jo huomioitu mallissa. Osassa ehdotuksia tilaaja olisi kaivannut vielä lisää konkretiaa – esimerkiksi kulttuuristen erityispiirteiden huomioimista koskevien toimintamallien osalta. Lisäksi rasmin ehkäisyn kohdalla tilaaja olisi toivonut tarkempaa avausta siitä, mihin vähemmistöryhmien välisiin jännitteisiin viitataan ja millaisia toimenpiteitä ehdotetaan.

Opinnäytetyö on erinomainen esimerkki siitä, miten jo päättyneen hankkeen tuloksia ja tuotoksia voidaan jatkojalostaa ja hyödyntää kehittämistyön avulla. Kokonaisuudessaan työ vastasi erinomaisesti tilaaajan tarpeeseen. Kiitos oivaltavasta ja perustellusta työstä – myös keskeneräisenä työn laatu ja suunta vakuuttivat.

Palaute on annettu opinnäytetyön ja sen tuotosten ollessa vielä viimeistelyvaiheessa.

Janina Sjöstrand, lehtori, Humanistinen ammattikorkeakoulu, 8.5.2025, Turku

Tekoälyn käyttö seloste (Liite 7)

Tekoälyn käyttö Saavutettavampaa harrastustoimintaa-WELLcome-mallin jatkokehittäminen- opinnäytetyössä:

Opinnäytetyössä olemme käyttäneet laajasti tekoälytyökaluja nimeltä ChatGPT ja Perplexity. Olemme käyttäneet tekoälyä lähdekirjallisuuden etsimiseen, oleellisen tiedon etsimiseen aineistoista, tiedon ja kommenttien sisällön tiivistämiseen, argumenttien kehittämiseen ja testaamiseen, tekstin muotoilun tukena, tekstin evaluointiin ja oikolukuun. Olemme myös tuottaneet tekstiä tekoälyavusteisesti, kuitenkin aina itse tekstiä muokaten ja tarkistaen lähteet huolellisesti. Olemme käyttäneet tekoälyä lähdeviitteiden sekä lähdeluettelon muovaamisessa.

Sisällönanalyysin osalta olemme pyytäneet tekoälyltä analyyseja anonymisoidusta aineistoista, joka on kerätty haastatteluiden, kokeilun ja kyselyn avulla. Haastatteluaineiston olimme käyneet ensin itse läpi teemoittelemalla ja koodaamalla. Tekoälyn tuottamat analyysit olemme tarkistaneet itse ja verranneet niitä omiin havaintoihimme, sekä muokanneet niitä oman ajattelumme ja johtopäätöstemme mukaisiksi. Tekoälyn avulla olemme saaneet ideoita ja apua tuotoksen, kehittämisehdotusten ja yhteenve-tojen luomiseen ja muovaamiseen. Tekoäly on auttanut taulukoiden muotoilussa, tulo ja saavutetta-vuustekstien luomisessa.

Valitettavasti ihan kaikkia hakusanoja ei ole lueteltu tässä liitteessä erikseen, eikä laitettu talteen, sillä tekoälyn käyttö on ollut runsasta ja etenkin tietoperustaa haettaessa, hakusanoja on saatettu syöttää paljon. Vuorovaikutus tekoälyn kanssa on ollut myös ”keskustelevaa” eli lisäyksiä hakusanoihin on tullut vastausten myötä. Haluamme tuoda tekoälyn laajan käytön läpinäkyvästi ilmi työssämme, vaikka liitteemme ei sisällä kaikkia yksittäisiä hakusanoja. Opimme tekoälyn käytöstä opinnäytetyöprosessis-samme paljon ja sen avulla saimme tehtyä työtämme tehokkaammin ja laadukkaammin. Opimme, että vaikka tekoäly onkin erittäin hyödyllinen apuväline, on hyvä tarkistaa sisällön paikkaansa pitävyys, sillä myös virheitä ja puutteita löytyi.

Tekoälyn käyttö sisällönanalyysin osalta, käytetyt kehotteet ja esimerkkejä muista hakusa-noista:

- tarkastele ilmiötä ja tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksia menetelmätriangulaation avulla (kolme liitettä), tee yhteenvedo. Käytä kaikkia kolmea liitettä.
- miten analysoidaan likert asteikko palautekysely
- Miten kokeilu aineiston keruu menetelmänä analysoidaan opinnäytetyössä
- onko palautekysely kokeilun osa, vai pitääkö se kertoa omana menetelmänään opinnäytetyössä?
- Analysoi seuraava kysely: Kysely
- Tee laadullinen analyysi seuraavasta tutkimuksellisen kehittämistoiminnan menetelmästä:
- Käytä liitteenä olevaa haastattelupohjaa: Opinnäytetyötä varten, Tutkimuksellinen kehittämistyö: Tämä on haastattelumenetelmän haastattelujen yhteenvedo viidestä haastattelusta H1, H2, H3, H4 ja H5. Tee yhteenvedo ja analyysi, millaisia teemoja haastatteluista nousi
- Tee tästä tutkimuksellisen kehittämistyön opinnäytetyön kappaleesta analyysi. Menetelmänä on kokeilu. Pukkari Pop-Up kokeilun toteutuminen:
- Etsi haastatteluista palaute Wellcome -mallista
- Miten Pukkari PopUp- harjoitteet toimivat ja millaista palautetta harjoitteet saivat?
- Yhteisöllisyyden ja kuuluvuuden ja kuulluksi tuleminen kokemus, onko tärkeää lapsen kehityksen kan-nalta, anna lähde.
- Tulokset luku laitettu Chat gpt ja hakusana ”voitko muokata näistä opinnäytetyön aineiston tuloksista graafisen taulukon, miten paljon yhteneväisyyksiä ja mitä teemoja yms.”
- + ”saisinko visuaalisen taulukon aiemmin tekemästäsi koosteesta”

- yhteisöllisyyden ja kuuluvuuden ja kuulluksi tulemisen kokemus, onko tärkeää lapsen kehityksen kannalta, anna lähde.
- "Jos testaamme WELLcome mallin pukkaripop up harjoitetta lapsiryhmässä osana opinnäytetyöprosessia, millainen menetelmä se on? Opiskelemme Humakissa" + "saisinko lähteet"
- Perplexity.ai
- Tilaajan esittely. Käytetty tiedon tiivistämiseen nettisivuilta. "Tiivistä artikkeli" Perplexity.ai
- Käsitteiden määrittelyssä (kotoutuminen...) käytetty lähdekirjallisuuden etsimiseen ja tiedon tiivistämiseen. "Etsi lähteistä Myönteisen tunnistamisen teoria"
- "miten osallisuus määritellään nykyisin Suomessa ja miten se liittyy maahan muuttaneiden lasten ja nuorten harrastustoimintaan?"
- "Miten artikkeli määrittelee osallisuuden ja miksi se on tärkeää maahan muuttaneille lapsille ja nuorille harrastusten kontekstissa."
- "Kuinka harrastamisen saavutettavuus on yhdistetty yhdenvertaisuuteen ja ihmisoikeuksiin?"
- "miksi urheilun ja harrastusten saavutettavuus on tärkeää maahanmuuttajalapsille ja nuorille?"
- Lähteistä etsitty kohtia, jotka käsittelevät aihetta ai:n avulla
- Opparin tekstin evaluointi ja oikoluku
- "voisitko antaa lähteitä, missä käsitellään miten urheilu edistää kotoutumista?"
- millä menetelmällä voisin analysoida aineistoa, kun kyseessä on laadullinen tutkimus ja vastaukset ovat hyvin erilaisia
- Saisinko lähteitä, jossa puhutaan yhteisöllisyydestä ja merkityksellisyydestä urheilussa
- Miten yhteisöllisyys ja merkityksellisyys luo hyvinvointia: antaisitko lähteitä
- anna lähde liittyen maahan muuttaneiden lasten ja nuorten harrastustoiminnan osallistumisen taloudellisiin haasteisiin